

EBESZ projekt záró jelentés

Hatékony büntető igazságszolgáltatási stratégiák és gyakorlatok a nemi alapú erőszak leküzdésére Kelet-Európában (2018–2020)

Főbb megállapítások, bevált gyakorlatok és ajánlások

EBESZ 2020

Minden jog fenntartva. A kiadvány tartalma oktatási és egyéb, nem kereskedelmi célokra szabadon felhasználható és másolható, feltéve, hogy minden másolatot az EBESZ forrásdokumentumként történő elismerése kíséri.

Stratégiai Rendőrségi Ügyek egysége
EBESZ Titkárság

Wallnerstrasse 6
A-1010 Viena, Ausztria

Iroda: +43-1 514 36 6942
E-mail: spmu@osce.org
www.osce.org/secretariat/policing
polis.osce.org

EBESZ projekt záró jelentés

Hatékony büntető igazságszolgáltatási stratégiák és gyakorlatok a nemi alapú erőszak leküzdésére Kelet-Európában (2018–2020)

Főbb megállapítások, bevált gyakorlatok és ajánlások

A jelentés elkészítését az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság (REC 2014-2020) programja finanszírozta. A jelentés tartalma csakis a szerző véleményét képviseli, és az kizárólag az ő felelőssége. Az Európai Bizottság nem vállal semmiféle felelősséget az abban szereplő információk felhasználásáért.

Ez a jelentés a „Hatékony büntető igazságszolgáltatási stratégiák és gyakorlatok a nemi alapú erőszak leküzdésére Kelet-Európában” projekt keretében készült. A projektet az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) hajtotta végre, a svédországi Linnaeus Egyetem Rendőri Oktatási Intézetével kialakított partnerségi formában. A projektet az Európai Unió Jogok, Egyenlőség és Polgárság (REC 2014-2020) programja, valamint Ausztria és Németország kormányai finanszírozták. E jelentés tartalma, beleértve a benne kifejtett nézeteket, véleményeket, megállapításokat, értelmezéseket és következtetéseket, nem feltétlenül tükrözi a donorok véleményét. A jelentés nem konszenzuson alapuló dokumentum.

Az EBESZ Titkársága nem vállal semmilyen felelősséget a jelentésben szereplő információk pontosságáért vagy teljességéért, az abban foglalt útmutatásokért vagy tanácsokért, ahogy a nyomdahibákért sem. Az EBESZ Titkársága nem tehető felelőssé az ebben a jelentésben szereplő információk felhasználásából eredő veszteségektől vagy károktól, és nem felelős a külső források - ideértve a jelentésben hivatkozott külső web helyek - tartalmáért sem.

Tartalomjegyzék

Köszönetnyilvánítás 5

Bevezetés 7

I. fejezet - Helyzetelemzés 10

1. Módszertan 10

2. NAE elemzés Bulgáriában 11

3. NAE elemzés Magyarországon 21

4. NAE elemzés Romániában 30

II. fejezet - Legfontosabb megállapítások, bevált gyakorlatok és ajánlások 41

1. A multiszektorális együttműködés fokozása 41

2. Bevált gyakorlatok 45

3. Gyakorlati szakemberek képzése 50

Mellékletek 59

Köszönetnyilvánítás

Az EBESZ Nemzetközi Fenyvetések Osztálya/Stratégiai Rendőrségi Ügyek egysége (TNTD/SPMU) szeretné megköszönni Alina Munteanu hozzájárulását a jelentés összeállításához és kidolgozásához.

Kiváló rendőrök, jogi szakemberek, a civil társadalom és a tudományos világ képviselőinek csoportja (a projekt keretében létrehozott nemzeti irányítóbizottságok, munkacsoportok és referenciacsoportok tagjai) járult hozzá a projekt végrehajtásához és a jelentéshez azáltal, hogy részt vett a projekt záró-konferenciáján, 2020. március 5–6. Bécsben. A TNTD/SPMU elismeri és értékeli a következő intézmények / szervezetek képviselőinek nagyra becsült hozzájárulását:

Bulgária:

Országos Rendőrség
Legfőbb Ügyészség Semmisségi Hivatala
Legfelsőbb Közigazgatási Ügyészség
Országos Igazságügyi Intézet
A Nemi Alapú Erőszak Elleni Védelem Szövetsége/Bolgár Társadalminem-kutatási Alapítvány
Demokrácia Tanulmányok Központ

Magyarország:

Országos Rendőr-főkapitányság
Legfőbb Ügyészség
Központi Kerületi Bíróság
Nemzeti Népegészségügyi Központ
Nemzeti Köszolgálati Egyetem, Rendészeti Kar
Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat

Románia:

Országos Rendőrség
Legfelsőbb Semmisségi és Igazságügyi Bírósághoz tartozó Ügyészség
Iasi Regionális Bíróság
Nők és férfiak között esélyegyenlőség nemzeti ügynöksége
Sensiblu Alapítvány
Anais Egyesület
Necuvinte Egyesület

A szerző továbbá köszönetet mond az EBESZ-en belüli és kívüli kollégák útmutatásáért és támogatásáért, akik felbecsülhetetlen értékű tudásukat és tapasztalataikat számos témában adták át a projekt megvalósítása során: Anders Danielsson és Jan Mill a svéd rendőrségtől; Ola Kronkvist, Håkan Landgren és Magnus Einvall a Linnaeus Egyetem Rendőri Oktatási Intézetéből (Svédország); Maaïke van Adrichem és Martin Dexborg az EBESZ Nemekkel Foglalkozó Részlegéből; Francesca Lucano az EBESZ TNTD/SPMU-ból; Graziella Pavone az EBESZ Demokratikus Intézmények és Emberi Jogok Irodájából; Evelyn Wagner az Osztrák Szövetségi Igazságügyi Minisztériumból; és Blanca Tapia az Európai Unió Alapjogi Ügynökségéből.

Bevezetés

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet (EBESZ) a világ legnagyobb regionális biztonsági szervezete. Több mint egymilliárd férfi és nő számára igyekszik biztonságot, demokráciát és stabilitást teremteni Vancouvertől Vladivosztokig. „Az átfogó biztonság középpontjában az ember alapvető méltósága áll” áll az állam- és kormányfők részvételével 2010-ben rendezett EBESZ csúcstalálkozó Nyilatkozatában¹.

Becslések szerint három nő közül egy nő² tapasztal valamiféle nemi³ alapú erőszakot élete során. A nemi alapú erőszak (NAE) az egyén biztonságát és méltóságát veszélyezteti, társadalmi, gazdasági és politikai részvételét teszi kockára. Akadályát jelenti az EBESZ legfontosabb céljának megvalósulását, vagyis az átfogó biztonságot mindenki számára.

A bűnügyi igazságszolgáltatási rendszer frontvonalán a rendőrség áll, gyakran a NAE esetekben ők az elsőnek helyszínre érkezők. Módszerük, hozzáállásuk és reagálásuk alappillér, mivel ők biztosítják az erőszak megelőzését, az áldozatok védelmét és az elkövetők büntetését. Mindez megjelenik az EBESZ „Stratégiai keret a rendőrséggel kapcsolatos tevékenységekhez” (2012) című dokumentumban, mely a TNTD/SPMU-t bízta meg, hogy erőfeszítéseinek részeként erősítse a nemzeti büntető igazságszolgáltatási rendszereket, kérésük esetén segítse a résztvevő államok hatóságait, professzionális azon rendőri szolgáltatásaik fejlesztését, melyek védik és segítik állampolgáraikat, lehetővé teszik, illetve megkönnyítik a bevált rendőrségi gyakorlatok egymás közötti cseréjét és javítják a rendőri együttműködést.

Mindennek alapján a TNTD/SPMU 2018 és 2020 között pilot programként indította el a *Hatékony büntető igazságszolgáltatási stratégiák és gyakorlatok a nemi alapú erőszak leküzdésére Kelet-Európában* projektet Bulgáriában, Magyarországon és Romániában. A projekt célja a rendészeti hatóságok megsegítése, a gyakorlati szakemberek szakmai készségeinek és hozzáállásának fejlesztése a NAE megelőzésében és az arra adott reagálásban volt.

A projekt 2018. szeptember 20-án egy indító eseménnyel kezdődött, melynek színhelye a bécsi Hofburg volt. A projekt három szakaszra bomlott: multiszektorális koordináció (nem csupán a rendészeti, de az igazságszolgáltatásban működő hatóságokat is megcélózta, csakúgy, mint a civil társadalom szervezeteit és a tudományos világ képviselőit), képzés (a reagáló rendőri erőknek, nyomozóknak és az ügyészeknek) és figyelemfelhívás (a közvéleménynek és a rendészetben dolgozó gyakorlati szakembereknek). A projekt végrehajtását az arra kijelölt koordinációs mechanizmusok segítségével és támogatásával hajtották végre. Ez a mechanizmus a nemzeti irányító bizottságokból, munkacsoportokból és referencia csoportokból állt, melyeket a projekt részeként az egyes kedvezményezett országok hoztak létre azzal a céllal, hogy javítsák a multiszektorális koordinációt, valamint biztosítsák azt, hogy a helyiek mindezt magukénak érzik.

A jelentés a projekt végrehajtásának végét jelenti, összefoglalja a legjobb gyakorlatokat, a levont tanulságokat és további ajánlásokat fogalmaz meg a NAE megelőzésére, illetve annak legyőzésére. Elsősorban tovább kívánja segíteni a projekt három kedvezményezett országát a NAE elleni harcban, így biztosítva a rendőri szolgálatok esetében, hogy hatékonyan működhessenek és az állampolgárok bizalmát élvezhessék. Az egész EBESZ területéről és azon túlról is a gyakorlati szakemberek a bevált gyakorlat példáit, illetve azokat az ajánlásokat használhatják, melyeket ebben a jelentésben foglaltunk meg, hiszen további erőfeszítésekre lesz szükség világszerte annak érdekében, hogy a rendőrségek jobban nyilvánosság-orientáltak legyenek és ezzel nagyobb fokú biztonságot és hatékonyabb bűnmegelőzést érjenek el.

E célból a jelentés két fejezetből áll. Az 1. fejezet összefoglalja a projekt kezdetén Bulgáriában, Magyarországon és Romániában elvégzett helyzetelemzéseket. Ezek az elemzések, az elsők maguk nemében, hasznosak lehetnek a jogszabályok, stratégiák, cselekvési tervek, eljárások és projektek továbbfejlesztésében a NAE megelőzése és leküzdése területén. A 2. fejezet tartalmazza a projekt megvalósítása során összegyűjtött bevált gyakorlatokat, valamint testreszabott ajánlásokat. Végül a jelentés bemutatja a projekt során kidolgozott anyagokat, például képzési módszertant, tantervet, esettanulmányokat és a figyelemfelhívást szolgáló promóciós anyagokat.

A jelentést az EBESZ Titkárságának TNTD/SPMU részlege készítette. A jelentésben foglalt legjobb gyakorlatokat és ajánlásokat a projekt záró-konferenciáján vitatták meg, amelyre 2020. március 5–6-án, Bécsben, a Hofburgban került sor.

¹ <https://www.osce.org/mc/74985?download=true>

² <https://www.worldbank.org/en/topic/socialdevelopment/brief/violence-against-women-and-girls>

³ Az Európai Bizottság meghatározásában (https://ec.europa.eu/info/policies/justice-and-fundamental-rights/gender-equality/gender-based-violence/what-gender-based-violence_en). Ezt a kifejezést és definíciót nem minden EBESZ-ben részes állam fogadta el, ezért az EBESZ ezt nem erősíti meg.

Az EBESZ képviselői a projekt elindításánál, Bécs, Ausztria, 2018. szeptember 20. (EBESZ / Micky Kroell)

1. MÓDSZERTAN

2018-ban, a projekt kezdetén helyzetelemzést készült Bulgáriában, Magyarországon és Romániában. Minden egyes elemzés célja az erősségek, gyengeségek és a büntető igazságszolgáltatási infrastruktúra magatartását irányító eszközök, valamint az erőszak áldozatai számára adott válaszok beazonosítása volt.

Az elemzéseket a nemzeti irányító bizottságok vezették, munkájukat a nemzeti munkacsoportok és a nemzeti referencia csoportok támogatták. A bizottságok munkáját a projekt team irányította. Egyéb kormányzati ügynökségek, testületek, intézmények és szervezetek vagy konzultatív formában kerültek bevonásra, vagy az elemzés előkészítéséhez járultak hozzá (regionális és helyi szinten). Ez volt a projekt információs bázisa.

A módszertan az elsődleges és másodlagos adatok triangulációjából állt. Az adatok elsődleges forrása egy kérdőív alapú önértékelés volt, melyet a nemzeti bizottságok irányítottak. Ezen önértékelések összefoglalója lentebb olvasható. A másodlagos adatforrást az írásztalnál végzett kutatómunka, kérdőív alapú igényfelmérés és fókuszcsoport beszélgetések a rendészeti szervekkel, illetve az igazságszolgáltatásban dolgozó gyakorlati szakemberekkel (a projekt team vezetésével) jelentették.

Az összegyűjtött adatok a projekt tevékenységének programozásához alapvetően fontosak voltak. Ezen túlmenően az elemzések végrehajtása nyilvános beszélgetéseket és nyílt dialógusokat indított meg a legfontosabb intézményi és civil társadalmi szereplők között és azokkal. Ahogyan a projekt érdekeltjei a záró konferencián jelezték, az két okból volt nagyon fontos: valamennyi érdekelt felet összehozta (büntető igazságszolgáltatás, civil társadalom és tudományos élet) abban, hogy elsőként kísérelték meg a NAE jelenségének elemzését, és hozzájárultak a multiszektorális együttműködéshez, illetve a témával kapcsolatos koordinációhoz. Ezen túlmenően az elemzés elvégzését követően bizonyos jogalkotási és eljárási módosítások kerültek végrehajtásra a témába bevont országokban, amelyet szintén a projekt részeként tekinthetünk.

Az elemzés végrehajtásának folyamatában valamennyi nemzeti bizottság egy előre meghatározott kérdőívet használt. Ezt abból a kérdőívből⁴ vették át, mely a jogalkotási kérdésekkel és egyéb intézkedésekkel kapcsolatban az Európa Tanács rendelkezéseinek a Nők elleni erőszak és a családon belüli erőszak megelőzése és annak leküzdéséről szóló egyezmény (Isztambuli Egyezmény) végrehajtását segíti és melyet a „Nők elleni erőszak és családon belüli erőszak elleni akciók” elnevezésű szakértői csoport (GREVIO) 2016. március 11-én fogadott el. Ennek a kérdőívnek mintaként történő használatával el kívántuk kerülni az erőfeszítések duplikációját és támogattuk a jelentéskészítési folyamatot azon kedvezményezett országokban, melyek az Isztambuli Egyezményt ratifikálták.

Valamennyi adatkérés és információkérés 2016 és 2017-re vonatkozott (a két teljes naptári év az elemzés végrehajtását megelőzően). A pénzügyi adatokat euróban kértük be, a közigazgatási és igazságügyi adatokat társadalmi nem, kor, erőszak típus alapján, valamint az elkövető és az áldozat közötti kapcsolat, földrajzi hely és egyéb tényezők alapján kértük megbontani. Valamennyi információt a nemzeti nyelveken gyűjtöttük és elemeztük. Egy későbbi szakaszban ezeket az elemzéseket angolra fordítottuk.

Az elemzés céljából a NAE-t a következő módon definiáltuk „egy személy ellen elkövetett erőszakos cselekmény annak neme miatt, vagy egy bizonyos nemhez tartozó személyt aránytalanul érintő erőszak”. Ez a megfogalmazás magában foglalta, de nem kizárólag, a családon belüli erőszakot, fizikai erőszakot, szexuális erőszakot (megerőszakolás, kényszerházasság, női nemi szerv megcsonkítása, kényszer-abortusz, kényszer-sterilizáció, illetve szexuális bántalmazás, zaklatás).

⁴ A kérdőív a következő weboldalon található: <https://rm.coe.int/16805c95b0>

2. NAE Elemzés Bulgáriában

2. NAE Elemzés Bulgáriában

A NAE helyzetelemzést a bolgár Irányító Bizottság 2018-ban hajtotta végre Bulgáriában. Munkájukat a bolgár Munkacsoport és a bolgár Referenciacsoport támogatta⁵. Az elemzés elkészítését követően számos, a témához kapcsolódó jogszabály-módosítás történt az országban.

I. INTEGRÁLT SZAKPOLITIKÁK ÉS ADATGYŰJTÉS

1. Akciótervek és szakpolitikák

A bolgár hatóságok a családon belüli erőszakot azon nemzeti programon keresztül közelítik meg, mely a családon belüli erőszak megelőzésére, illetve az ahhoz szükséges védelemre vonatkozik. Ezeket a nemzeti programokat a Miniszterek Tanácsa évente, a Családon belüli erőszak ellenes törvény végrehajtási rendeletével (LPADV) összhangban fogadja el. Ezen túlmenően szakértők multidiszciplináris csoportjai dolgoznak a Munkaügyi és Szociálpolitikai Minisztériumban, a Társadalmi Segítségnyújtás Ügynökségnél, az Állami Gyermekvédelmi Ügynökségnél, a Belügyminisztériumban, az önkormányzatokban, és a nem kormányzati szervezeteknél, hogy azonnal akcióba léphessenek, amennyiben a családon belüli erőszak bármely formája megjelenik, beleértve a gyermekek elleni erőszakot is.

2. Együttműködés a civil társadalom szerveivel

A Belügyminisztérium NGO-kal működik együtt azokon a projekteken, melyeknek célja a családon belüli erőszak megelőzése, a rendőrtisztek képzése, valamint a figyelemfelhívó kampányok. Ezen túlmenően a minisztérium kiadja saját szabályzatát⁶ is.

3. Hivatalos testületek a koordinációért

Nincs hivatalosan kijelölt testület, amely a koordinációért, illetve a szakpolitikák végrehajtásáért és mindazokért az intézkedésekért lenne felelős, melyek Bulgáriában a NAE megelőzését, illetve az ellene folytatott harcot segítik. A Belügyminisztériumon belül a családon belüli erőszakkal foglalkozó nemzeti koordinátor az Országos Rendőrség Főigazgatóságán (NPDG) dolgozik. A büntető igazságszolgáltatás választ a bűncselekménynek minősülő családon belüli erőszakra a büntetőeljárást megelőző eljárásban az ügyész, a bírósági szakaszban a bíróság adja meg. Feladatuk a büntetőeljárás irányítása és a döntéshozatal.

4. Adatgyűjtés

A NAE esetekkel kapcsolatos adatok összegyűjtése Bulgáriában decentralizált formában történik, különböző intézmények különböző adatgyűjtési módszertant alkalmaznak. Így például a Belügyminisztérium nemi alapon megbontott adatokat gyűjt különböző bűncselekmény típusok esetében, beleértve a nemi erőszakot és a szexuális zaklatást. Az ügyészség saját statisztikai adatokat vezet (lásd az Igazságügyi adat fejezetben), és saját egységes információs rendszerét alkalmazza valamennyi *ex officio* eljárásban kezdeményezett büntetőeljárásban szereplő áldozatokról és elkövetőkről, beleértve a nemi alapú bűncselekmények adatait is. Tervezik egy centralizált egységes NAE információs rendszer létrehozását.

5. Népszerűség alapú felmérések

A legutóbbi NAE tanulmányt 2015-2016 között a Bulgária Alapítvány és a Demokrácia Tanulmányok Központ készítette a következő projekt keretén belül: "National Study of Domestic and Gender-based Violence and Elaboration of a Victims Support Model" (Családon belüli és nemi alapú erőszakra vonatkozó nemzeti tanulmány és az áldozat segítő modell kidolgozása), melyet a Norvég Pénzügyi Mechanizmus finanszírozott 2009-2014 között.⁷

⁵ Ezeket a csoportokat a projekt keretében hozták létre és a Országos Rendőrség, a Legfelsőbb Semmisségi Ügyészség, a Nemzeti Igazságügyi Intézet, a Bolgár Nem-kutató Alapítvány, Szövetség a nemi alapú erőszak ellen, Demokrácia Tanulmányok Központ és a szófiai "St. Kliment Ohridski" Egyetem jogi kara.

⁶ Ilyen, például „A családon belüli erőszakkal szembeni védelem érdekében tett közös akciókra vonatkozó útmutatás a 2010. november 30-án, a Munkaügyi és Szociálpolitikai Minisztériummal közösen.

⁷ További információ található: <https://partnersbg.org/en/domestic-and-gender-based-violence/>
https://csd.bg/search/?id=33&tx_kesearch_pi1%5Bsword%5D=gender&x=0&y=0&tx_kesearch_pi1%5Bpage%5D=1&tx_kesearch_pi1%5BresetFilter%5D=0&tx_kesearch_pi1%5BsortByField%5D=&tx_kesearch_pi1%5BsortByDir%5D=asc

II. MEGELŐZÉS

1. Figyelemfelhívó kampányok

A bolgár NGO-k, a nemzeti hatóságok támogatásával minden évben különböző figyelemfelhívó kampányokat vezetnek. Így például 2015 és 2017 között a Nemi Alapú Erőszak Elleni Védelmi Szövetség figyelemfelhívó tevékenységek sorozatát szervezte a NAE-vel kapcsolatosan, különös tekintettel a projekt részeként is szereplő roma közösségekre, a „Sokféle módon lehet az erőszakkal szembeszállni” elnevezésű projekt részeként, melyet a Norvég Pénzügyi Mechanizmus segítségével hajtottak végre 2009 és 2014 között.

Ezen túlmenően, 2016 során a nemzeti NGO-k a helyi önkormányzatokkal partnerségben és ugyancsak a Norvég Pénzügyi Mechanizmus támogatásával számos figyelemfelhívó kampányt szerveztek 2009 és 2014 között, a „Nyilvánosság figyelmének felhívására szervezett kampányok, különös tekintettel a romákra és egyéb sérülékeny csoportokra” elnevezésű projekt részeként.

Finanszírozás hiányában a bolgár hatóságok nem folytattak dedikált kampányokat, de a NAE témája egyéb általános kampányok keretébe bekerült (így például az emberkereskedelem megelőzéséért folytatott kampányok).

2. Képzés

Az alábbi két táblázat azoknak a szakembereknek a számát tünteti fel, akik a 2016-2017-es időszakban a NAE megelőzésével, illetve formáinak feltárásával, a beavatkozás normáival, a társadalmi nemek egyenlőségével, az áldozatok szükségleteivel és jogaival, a másodlagos áldozattá válás megelőzésével, és többes ügynökségi együttműködéssel foglalkozó képzésen vettek részt.

a) Alap/Bevezető képzés:

Bevezető képzés	A NAE megelőzése és feltárása	A beavatkozás normái	Nemek egyenlősége	Áldozatok szükségletei és jogai	A másodlagos áldozattá válás megelőzése	Többes ügynökségi kooperáció
Rendőrség	540	480	250	420	420	60
Kezdő ügyészek	61	61	61	61	61	61
Kezdő bírók	55	55	55	55	55	55
Szociális munkások	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

b) Továbbképzés/szakmai képzés

Folyamatban lévő képzés	A NAE megelőzése és feltárása	A beavatkozás normái	Nemek egyenlősége	Áldozatok szükségletei és jogai	A másodlagos áldozattá válás megelőzése	Többes ügynökségi kooperáció
Rendőrség	270	320	150	140	140	20
Ügyészek	128	128	95	128	27	127
Bírók	193	190	136	190	39	188
Szociális munkások	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat	Nincs adat

3. Média normák a nemi alapú erőszakról szóló beszámolóokban

A bolgár média Etikai Kódexe körütekintést kér a bűncselekmények áldozatai identitásának feltárása terén, különösen szexuális erőszak esetében, valamint önmérsékletet a bűncselekményekről szóló beszámolóokban. Ennek ellenére a gyakorlatban a média nem mindig tartja be a Kódexben foglaltakat.

4. Egyéb megelőző intézkedések

A NAE témája Bulgária, a nők és férfiak közötti egyenlőségéről szóló, 2016-2020 közötti nemzeti stratégiájának része.

III. VÉDELEM ÉS TÁMOGATÁS

1. Támogató szolgáltatások és jogi intézkedések

Azok a weboldalak, melyek információt, elérhetőségi adatokat és ajánlásokat tartalmaznak mindazok számára, akik védelmet keresnek, azon erőfeszítések részét képezik, melyeket a bolgár nemzeti intézmények hajtanak végre annak érdekében, hogy a NAE áldozatok megkaphassák a szükséges információkat a meglévő támogatási szolgáltatásokról és a számukra rendelkezésre álló jogi intézkedésekről. Ezen túlmenően a különböző NGO-k, jogi szolgáltatásokat és támogatásokat nyújtanak számukra. Bizonyos körülmények között mindezt ingyen.

2. Aktív szakosított támogató szolgáltatások

A NAE áldozatokkal foglalkozó szervezetek listája a szófiai Demokrácia Tanulmányok Központ weboldalán található⁸.

Ezen túlmenően a családon belüli erőszak áldozatainak védelméről gondoskodnak a szociális támogató központok is, jóllehet ez nem elsődleges feladatuk. Az ilyen támogató központok állam által delegált feladatként nyújtanak szociális szolgáltatást.

Összességében több mint 150 támogató központ található Bulgáriában: 21 krízis központ, 9 mama-baba egység, 111 közösségi támogató központ, 15 utcagyerek központ és 131 családi típusú központ nem fogyatékkal élő gyerekek, fiatalok számára. Ezen túlmenően a baba-mama egységek maximum hat hónapra szállást biztosítanak állapotos nőknek, illetve olyan anyáknak, akiknél fennáll a veszély, hogy elhagyják gyermeküket. Ezzel együtt szociális, pszichológiai és jogi tanácsot is kapnak, valamint támogatást kapnak a tinédzser anyák is. Továbbmenve, a közösségi támogató központok specializált támogatást nyújtanak az áldozatok számára és különleges programokon dolgoznak a pszichoszociális támogatás, a jogi segítség és a tanácsadás területén.

3. Telefonos segélyvonalak

Két segélyvonal áll rendelkezésre a NAE áldozatai számára: (1) az egyiket az Animus Association Alapítvány működteti. Ez egy, az Igazságügyi Minisztérium által finanszírozott alapítvány. 24/7 alapon működik; a másikat a Nemi Alapú Erőszak Elleni Védelem Szövetsége működteti 24/7 alapon, családon belüli erőszak áldozatai számára, amelyet az AVON Cosmetics Bulgaria finanszíroz.

4. Egyéb intézkedések védelem és támogatás céljából

A Szociális Segítségnyújtási Ügynökség további segítséget nyújt; feladata az erőszak áldozataivá vált felnőttek és gyerekek támogatása tanácsadás révén. Az Ügynökség segít a tapasztalatok negatív konzekvenciájának leküzdésében, valamint irányítja is az áldozatokat a releváns szociális szolgálatokhoz.

⁸ <https://csd.bg/bg/publications/publication/directory-of-institutions-and-organizations-working-with-selected-vulnerable-groups/>

IV. JOGSZABÁLYI KERET

1. A nemi alapú erőszakkal foglalkozó jogi keret

A bolgár jogszabályok alapján a NAE-nek nincs külön definíciója. Ugyanakkor a családon belüli erőszak jogi definíciója a különleges, nem büntető jellegű, a családon belüli erőszak elleni védelemről szóló törvényben⁹ szerepel, a szabályzatok pedig a gyermekvédelemmel és a gyerekek elleni erőszak megelőzésével, valamint, a bírósági gyakorlat definíciójával és értelmezésével együtt szabályozzák. Így:

A 2. cikk, 1. bekezdés kimondja: „Családon belüli erőszakkal tekintendő bármely fizikai, szexuális, mentális, érzelmi, vagy vagyoni erőszak, vagy annak kísérlete, a személyes élet, személyes szabadság erőszakos korlátozása olyanokkal szemben, akikkel az elkövető kapcsolatban áll, az áldozattal családi kapcsolatban volt vagy van, vagy de facto együtt él vele.”

A 2. cikk 2. bekezdés kimondja: „Bármely családi erőszak elkövetése gyermek jelenlétében, a gyermekkel szemben elkövetett mentális és érzelmi erőszakkal tekintendő.”

A projektelemzést követően a Nemzetgyűlés elfogadta a Büntető Törvénykönyv módosítási csomagját, amelyik első ízben kriminalizálta a családon belüli erőszak bizonyos vonatkozásait. A jogi megfogalmazás tartalmazza a „bűncselekmény, melyet családon belüli erőszak körülményei között követnek el” definíciót. A 93. cikk 31. pontja kimondja, hogy egy bűncselekményt akkor tekintenek a családon belüli erőszak körülményei között megtörténtnek, ha azt szisztematikus fizikai, szexuális vagy pszichológiai erőszak előzte meg, melynek során egy személyt vagyoni függőségbe helyeztek, személyes életét erőszakosan korlátozták, személyes szabadságát és személyi jogait ugyancsak, és ezt egy (szülő vagy gyerek, feleség vagy elvált feleség) olyan személy, akivel közös gyermeke van, az olyan személy, olyan személlyel szemben teszi akivel házasságszerű együttélésben él, vagy olyan személy, akivel közös háztartásban élt vagy él.” A „szisztematikus” kifejezés a Büntető Törvénykönyvben annyit jelent, hogy az áldozat három korábbi erőszakos cselekmény megtörténtét tudja dokumentálni, melyet ugyanaz az elkövető követett el azért, hogy az ügyészség az úgynevezett *ex officio*, közbíró eljárás keretében tudjon eljárni.

2. Büntetőjog

Bár a NAE specifikusan nincs kriminalizálva a bolgár törvények alapján, néhány nemrégiben elfogadott, Büntető Törvénykönyvben tett módosítás intenzívebbé tette és szélesítette a büntetőjog által nyújtott védelmet a családon belüli erőszakkal szemben. Miközben a NAE esemény párhuzamosan minősülhet bűncselekménynek a Büntető Törvénykönyv alapján, bizonyos, nem büntetőjogi tárgyú törvények alapján pedig családon belüli erőszak-cselekménynek, a két típusú jogalkotásnak különböző a célja és különböző eszközöket biztosít az eljárás során. Ugyanakkor az intézkedések kompatibilisek, nem ellentéteket, vagy alternatívákat jelentenek. Az államnak ezeket kombinációban kell alkalmazni, aminek révén a nem büntetőjogi védelemnek szélesebb alkalmazási terület nyílik. A sokkal komolyabb büntetés kiszabás megalapozásához a NAE-hoz, vagy családon belüli erőszakhoz köthető bűncselekmény esetében a Büntető Törvénykönyv tekintetbe veszi az áldozat és az elkövető körülményeit, csakúgy, mint a kettőjük közötti kapcsolatot. A NAE számos büntetőjogi szempontból büntethető jellemzője, mint például a rabszolgaságban tartás vagy a kizsákmányolás, egy személy önbecsülésének és jó hírnevének tönkretételét célzó cselekedetek, illetve az erőszakos bűncselekmények már kriminalizálva lettek, bár specifikusan nem NAE cselekményként határozzák meg azokat.

2019 februárjában a Bolgár Parlament elfogadta a Büntető Törvénykönyv fent említett módosítási csomagját azzal a szándékkal, hogy a büntetőjog eszközeivel fokozzák a személyek védelmét a családon belüli erőszakkal szemben. A projektelemzés elkészültekor a módosítások parlamenti vita tárgyát képezték. A módosítások kibővítik a családon belüli erőszak definícióját és így az magába foglalja a pszichológiai erőszakot és a kényszerítő magatartás bizonyos elemeit. Egyidejűleg magasabb büntetési

⁹ https://www.legislationline.org/download/id/8183/file/Bulgaria_law_protection_domestic_violence_2005_am2015_en.pdf

tételeket határoznak meg a „családon belüli erőszak feltételei mellett” elkövetett erőszakos bűncselekmények esetében. A súlyosabb büntetési tétellel járó bűncselekmények közé tartozik az emberölés, testi sértés, emberrablás, illegális fogvatartás, kényszerítés, zaklatás csakúgy, mint a nők elleni erőszak különböző formái, így például a kényszerházasság.

3. Útmutatás szakemberek számára a jogszabályok végrehajtásáról

A rendészeti szakemberek (köztük rendőrök, nyomozók és ügyészek) a fenti törvényi keretet az ügyészség által nyújtott speciális iránymutatások szerint hajtják végre. Ezen iránymutatások célja, hogy egységes válaszokat alakítsanak ki a családon belüli erőszak eseteire, és információt szolgáltatassanak az alábbiakról: 1) az ügyészség által a családon belüli erőszakkal kapcsolatos információk beérkezésekor megkövetelt intézkedésekről; 2) az ügy besorolásához szükséges körülményekről; 3) az ügyész beavatkozására vonatkozó követelményekről egy már megkezdett / megnyitott előzetes eljárásban; 4) interakcióról más intézményekkel, valamint egyéb szervezeti intézkedésekről.

4. Jogorvoslat polgári jog alapján

A polgári törvény szerint az áldozatok az elkövetővel szemben jogi védelemben részesülnek. A bíróságok azonnal végrehajtandó védelmi rendeleteket/távoltartási határozatokat adhatnak ki, amelyeket a rendőrség hajt végre. A határozatok be nem tartása bűncselekménynek minősül.

5. Kártérítés

Az áldozatok kártérítést követelhetnek az elkövetőtől károkozás miatt. Ha a károkozás bűncselekménynek is minősül, akkor egy büntetőügy bíróságán történő benyújtásával kártérítés igényelhető. Nem állnak rendelkezésre adatok azon sértettek számáról, akik kártérítést követeltek Bulgáriában.

6. Igazgatási és igazságügyi adatok

a) Egy nő halálával végződő esetek

A bolgár hivatalos rendőrségi statisztikák szerint 2016-ban összesen 21 nővel szembeni halálos erőszak és 12 gyilkossági kísérlet volt, 2017-ben pedig összesen 25 ilyen eset és 9 kísérlet. 2018-ban a családon belüli erőszakos esetekben meggyilkolt 35 nő és gyermek esetét a vezető szociológusok nyilvánosan összekapcsolták azzal a ténnyel, hogy az ország nem ratifikálta az Isztambuli Egyezményt.

b) Gyilkossági kísérlet esetei

Önmagában a gyilkossági kísérlet miatt elítélt elkövetők száma nem nyerhető ki az általános adatokból.

c) Az áldozatok vagy harmadik felek által benyújtott panaszok száma

Az áldozatok vagy harmadik felek által benyújtott panaszok száma nem vonható le a rendelkezésre álló statisztikai adatokból.

d) Büntetőeljárások vagy más jogi lépések száma

Időszak	Fajtalankodás nőkkel/gyerekekkel	Nemi erőszak	Testi sértés □ nők	Kényszer-abortusz	Együttlakó nők elleni bűncselekmény a 296. Cikk alapján	Egyéb bűncselekmények a 296. Cikk alapján	Bűncselekmények a 191. Cikk alapján
2016	111	466	358	4	310	154	648
2017	136	472	513	3	298	151	676

e) A fenti esetek miatt elítélt elkövetők száma

Időszak	Fajtalankodás nőkkel/gyerekekkel	Nemi erőszak	Testi sértés - nők	Kényszer-abortusz	Együttlakó nők elleni bűncselekmény a 296. Cikk alapján	Egyéb bűncselekmények a 296. Cikk alapján	Egyéb bűncselekmények a 296. Cikk alapján
2016 r.	78	185	153	0	132	66	483
2017 r.	38	184	103	0	128	63	498

V. VIZSGÁLAT, ELJÁRÁS, ELJÁRÁSI JOG ÉS VÉDELEM

1. Intézkedések a gyors és megfelelő válaszok biztosítására

Annak érdekében, hogy Bulgáriában a NAE cselekedeteire megfelelő választ tudjanak adni, a bűnüldöző szervek a meglévő módszertani iránymutatásokkal összhangban működnek (például az ügyészek beavatkozására vonatkozó iránymutatások). A törvény szerint az áldozatoknak joguk van közvetlenül a bírósághoz fordulni, ott védelmi határozatot kérni. Amennyiben a határozatot kiadják, annak egy példányát eljuttatják az áldozat lakhelye szerint illetékes helyi rendőrségéhez, amely ezt követően végrehajtja a védőintézkedéseket.

Ezen túlmenően a szakembereknek a civil szervezetek képviselőivel közösen szervezett képzésén foglalkoztak az interoperabilitással és a multiszektoralis együttműködéssel a NAE esetekben.

2. A rendészeti szervek által végrehajtott beavatkozások száma

Noha a bűnüldöző szervek által végrehajtott beavatkozások számáról nem állnak rendelkezésre információk, meg kell jegyezni, hogy a nemzeti büntető igazságszolgáltatási rendszer előírja a rendőrséghez benyújtott minden hazai és NAE panasz bejegyzését és megfelelő intézését.

3. A kockázatértékelés folyamata

A letális kockázat eljárási értékelése, a helyzet súlyosságának értékelése, vagy az ismételt erőszak kockázatának értékelése még nem alakult ki. Ezen kockázatok értékelésének minősége az elsőnek helyszínre érkező erők szakmai felkészültségétől függ. Ugyanakkor az ilyen kockázatok értékelése szerepel az ügyészeknek kiadott útmutatóban is, családon belüli erőszak, gyilkossággal való fenyegetés és a védelmi határozat megsértése miatt előforduló esetekre.

4. Az irányelvek és rendeletek végrehajtása

Az Európai Unió (EU) 2012/29/EU Irányelve meghatározza a jogokkal, a támogatással és a bűncselekmények áldozatainak védelmével kapcsolatos minimum előírásokat, a 2011/99/EU Irányelv a szabályozza az európai védelmi határozatot, valamint a 606/2013-as Rendelet szól a védelmi intézkedések kölcsönös elismeréséről civil ügyekben; ezeket a bolgár nemzeti jogszabályokba átültették.

5. A vészhelyzeti távoltartási határozatok

A törvény alapján a vészhelyzeti távoltartási határozatot nem-bírószági hatóság még azonnali veszély esetében sem adhatja ki. Ilyen esetekben a regionális bíróságok határozhatnak zárt ülés keretében anélkül, hogy a feleket behívnák és azonnali védelmi határozatot bocsátanak ki a kérelem beadását követő 24 órán belül. Ezt a határozatot hivatalos csatornákon keresztül juttatják el a rendőrhatalóságokhoz, az azonnali végrehajtásra vonatkozó utasítással együtt.

Egy elkövetett bűncselekmény világos indikációjának, vagy a bűnügyi nyomozás elindítása alapjának hiányában az elsőnek helyszínre érkező rendőrök csak figyelmeztetést adhatnak ki.

6. Adatok a védelmi határozattal kapcsolatban

A Bolgár Regionális Bíróság 2016-ban 2.323 ilyen védelmi határozatot adott ki, míg 2017-ben 2.440-et. Ezek 3.045 meghallgatás eredményeként születtek 2016-ban (3.060 kérelemből), és 2.968 meghallgatásból (összesen 2.991 kérelemből) 2017-ben.

A nemzeti jogszabályok alapján a védelmi határozat megsértése általános jellegű bűncselekménynek minősül. 2016-ban ilyen védelmi határozat megsértéses esetszám 385 volt, 2017-ben pedig 373. Mindezekből 31 eset került bíróság elé 2016-ban, és 30 eset 2017-ben. 2016-ban 28 ítéletet hoztak, 2017-ben pedig 35-öt.

7. Ex parte jogi eljárások

A bolgár büntető törvény különbséget tesz az általános jellegű bűncselekmények, melyek az államügyész által kezdeményezett eljárás tárgyát képezik, és a magánvádas bűncselekmények között, mely esetben az áldozatnak a bírósághoz leadott magánkeresete alapján jár el a hatóság. Az első típusú bűnügyi eljárás keretében van csak lehetőség egy tárgyalásmegelőző tárgyalási fázisra, amikor a vezető/döntéshozatali szerep az ügyész kezében van. Az általános jellegű bűncselekmények esetében az eredmény nem függ az áldozat álláspontjától arra vonatkozóan, hogy vissza kívánja-e vonni állításait vagy követeléseit. Az áldozat vallomását az esettel kapcsolatos valamennyi bizonyítékkal együttesen értékelik.

Amennyiben a bűncselekmény magánvádas, a büntetőeljárás csak az áldozat kezdeményezésére hagyatkozhat, és arra, hogy az áldozat mennyire áll készen arra, hogy a bírósághoz magánkeresetet nyújtson be. Az áldozatra hárul a bizonyítékok bemutatása is. A magánvádas bűncselekmények közé tartozik a testi sértést okozó hanyagság és néhány bűncselekmény, amelyek szándékos kisebb, vagy közepes súlyosságú testi sértést okoz, amennyiben az elkövető és az áldozat rokonok felmenő vagy lemenő irányban, testvérek vagy házastársak. Ezekben az esetekben a büntetőeljárás elméletileg az áldozat kezdeményezésétől függ, és az eljárás nem *ex parte*. Az áldozat élhet azzal a jogával, hogy a bűncselekményt követő hat hónapon belül fordul bírósághoz, illetve azt követően, hogy a bűncselekményről tudomást szerzett. Csak kivételes esetekben indíthat vagy folytathat büntetőeljárást az ügyész azokban az esetekben, amikor az áldozat keresetét követően megállapítja, hogy bűncselekmény történt, de az áldozat nem tudja védeni jogait vagy jogi érdekeit, mert erre nem alkalmas, vagy függőségi viszonyban áll az elkövetővel. Ezt a lehetőséget ugyanakkor csekély mértékben használják ki a családon belüli erőszak esetében. Miután az ügyész gyakorolta a büntetőeljárás megindításához fűződő jogát és az áldozat panasztételének alapján a bűncselekménnyel kapcsolatban nyomozást folytat, az esetet az általános eljárási szabályok alapján tárgyalják és nem függeszthető fel panasz/kereset hiányában.

Az úgynevezett magán-közvádas jellegű bűncselekmények kategóriája, melyekben a büntetőeljárás az általános eljárást követi, szintén létezik. Itt a bírósági tárgyalást megelőző szakaszban az ügyész gyakorolja a felügyeletet, de csak akkor, ha az áldozat panaszát az Ügyészi Hivatalhoz nyújtotta be. (161. cikk, 2. bekezdés, Büntető Törvénykönyv). Bizonyos feltételek mellett ezeket a bűncselekményeket össze lehet kötni a NAE fogalmával, amennyiben hanyagság okozta közép súlyos testi sértéssel, a Büntető Törvénykönyv 135. cikke alapján, vagy becsületsértéssel, a Büntető Törvénykönyv 139. cikke alapján kapcsolható össze. Ezekben az esetekben a büntetőeljárás kezdeményezése általános eljárásként az Ügyészi Hivatalhoz benyújtott panasz alapján történik. Ez az áldozat akaratán, illetve kívánságán múlik. Ugyanakkor, amint az eljárás elindult, a büntetőeljárás követi az általános eljárást, és amennyiben a panaszát az áldozat visszavonná, az eljárás akkor sem zárható le.

8. Áldozatok számára nyújtott támogatás jogi eljárásokban

A bolgár jogszabályok értelmében az NGO képviselők, illetve más személyek nem vehetnek közvetlenül részt a büntetőeljárásban vagy a bírósági eljárásban, nem adhatnak támogatást az áldozat számára, csak akkor, ha jogi képviselőként vagy jogsegélyt nyújtó személyekként lépnek fel.

Ugyanakkor az NGO képviselők megfelelő szolgáltatások formájában pszichológiai és gyakorlati segítséget nyújthatnak az áldozatok számára, a büntetőeljárással párhuzamosan. Ez akkor lehetséges, ha az áldozat olyan vagyoni vagy nem vagyoni károkat szenvedett, ami a bűncselekmények áldozatainak járó támogatást és pénzügyi kártérítést előíró törvény hatálya alá tartozik. A hatóságoknak informálniuk kell az áldozatot jogaival kapcsolatban, illetve arra vonatkozó jogáról, hogy az áldozatsegítő szervezetektől ilyen támogatást kaphat. Az ügyész gondoskodik ennek a kötelezettségnek a teljesítéséről.

9. Védelmi intézkedések a nyomozás és a bírósági eljárás során

a) Áldozat vagy tanú ideiglenes védelme

A nyomozás, illetve a bírósági eljárás során a tanúnak/áldozatnak nyújtott védelem megítélése az értékelés két kategóriáján és bizonyos előfeltételek meglétén múlik. Először is a tanú¹⁰ véleménye a védelemre irányuló szükségletét illetően. Ezt mindig tekintetbe kell venni. A védelmi intézkedések elindításához a tanúnak kifejezett kérést kell benyújtania, vagy visszavonhatatlanul hozzá kell járulnia a védelmi intézkedések alkalmazásához. Lehetséges, hogy a kompetens hatóság (bíró vagy ügyész) úgy dönt, hogy a védelemre szükség van még akkor is, ha ezt a tanú nem kéri. A hatóságnak ezt a tanú tudomására kell hoznia és meg kell kérnie a kifejezett beleegyezését a védelem nyújtásához. A törvény által lehetővé tett intézkedéseket csak akkor lehet alkalmazni, amennyiben a tanú ehhez hozzájárul. Másodszor, a kompetens hatóság dönthet úgy, hogy a tanú vagy legközelebbi hozzátartozója veszélynek van kitéve a tanúnak a büntetőeljárásban vállalt szerepe miatt. Amikor egy tanú védelmet kap, alá kell írnia egy nyilatkozatot, hogy ezt a körülményt titokban fogja tartani, csakúgy, mint az ügygel kapcsolatos, tudomására jutott egyéb tényeket (amik a kapott védelemhez kapcsolódnak). Amennyiben valamennyi szükséges előfeltétel teljesül, a tanú számára azonnali védelem nyújtható. Ez két formában történhet, együttesen, vagy külön-külön.

b) A kockázatnak kitett személy védelmére szolgáló különleges programok

A kockázatnak kitett személyek védelmére szolgáló Különleges Program fokozatos intézkedések együttesét jelenti, kezdve a személyes biztonságtól egészen a személyazonosság cseréig. A Legfőbb Ügyészi Hivatalon belül található Bolgár Védelmi Hivatal felelős ennek a feladatnak a végrehajtásáért. A végrehajtás a kockázat szintjének függvénye. Védelem biztosítható bármely személy részére, aki egy büntetőeljárás részese, amennyiben a büntetőeljárás az életét, egészségét veszélyeztetheti, függetlenül az eljárási minőségtől. A programba történő bekapcsolódás az illetékes ügyész kezdeményezésére történik, aki azt továbbítja a Legfőbb Ügyésznek. Az ügyész szakértői véleményt kér a kockázat szintjét illetően, és a kezdeményezést a Védelemért Felelős Ügynökségközi Tanácshoz továbbítja. Ez a Tanács a releváns minisztériumok magas rangú tisztviselőiből áll, és ennek a tanácsnak kell meghoznia a beadástól számított három napon belül a programba történő bekapcsolódással kapcsolatos döntést. Amennyiben egy személy bekerül a programba, a Védelmi Hivatal biztosítja számára a védelmet egy olyan megállapodás alapján, amely meghatározza a védelmi intézkedések jellegét és tartamát, a felek kötelezettségeit és jogait és a megállapodás felmondásának feltételeit. A kockázat szintjétől függően a program végrehajtása addig folytatódhat, ameddig a védelemre okot adó körülmények meg nem szűnnek, vagy a megállapodás tartama lejár. A megállapodás felmondása úgyszintén lehetséges, amennyiben a védett személy minden elfogadható ok nélkül nem tartja be az előírtakat.

¹⁰ A bolgár Büntetőeljárási Törvény alapján a legfontosabb kitétel az ideiglenes védelem iránt benyújtott kérelem esetében, hogy az adott személy tanúként jelenjen meg. Miután a bolgár jogszabály alapján egy bizonyos személy gyakran lehet áldozat és tanú egyidejűleg, az ideiglenes védelem ezekben az esetekben az áldozatokra is vonatkozik.

10. Ingyenes jogsegély és jogosultsági kritériumok

A Bolgár Jogsegély Törvény írja elő a NAE büntető vagy polgári eseteiben az ingyenesen járó jogsegélyt. Ezt a jogsegélyt ügyvédek nyújtják, és az állam fizeti. Az ingyenes jogsegély-nyújtás politikájának végrehajtásáért az Igazságügy Minisztérium a felelős. Bulgária helyi ügyvédi kamarái ugyancsak nyújtanak jogsegélyt regionális jogi tanácsadó központokon keresztül.

A jogsegélyt jogi tanácsadás formájában, a bírósághoz benyújtandó dokumentumok összeállításának formájában, illetve a bíróság előtti eljárási képviseletben vagy a tárgyalás előtti szakaszban a hatóság előtti megjelenésben, illetve a letartóztatások esetében nyújtják.

Az ingyenes jogsegély nyújtásának kritériumait az egyének és a családok számára úgy alakították ki, hogy az függjön azok szociális, vagyoni és civil státuszától, valamint a kockázatnak kitett, vagy sérülékeny helyzetben levő gyerekek védelmére rendelkezésre álló intézkedések meglététől. A családon belüli erőszak, szexuális erőszak, vagy emberkereskedelem áldozatai, akik azt állítják, hogy nincs pénzük és jogi képviseletet szeretnének, egyértelműen azok közé a személyek közé tartoznak, akik ingyenes jogsegélyt kapnak, így kielégítik a speciális jogosultsági kritériumokat (22. cikk, 1. bekezdés, 7. pont a Jogsegélytörvényben).

Amennyiben eljárási képviseletre van szükség, melyet a tárgyalást megelőzően eljáró hatóság, a bíróság vagy más állami hatóság állapít meg, az ingyenes jogsegéllyel kapcsolatos döntést az eljárásért felelős hatóság hozza meg. Az elutasítást írásban kell megtenni, mely ellen fellebbezésnek van helye. Olyan vészhelyzetekben, melyek az eljárási végrehajtási esetekhez kapcsolódnak, a bíró előtti meghallgatások, vagy gyors eljárások esetében a Büntető Törvénykönyv alapján vagy az Egészségügyi Törvény, vagy a Gyermekvédelmi Törvény alapján a regionális ügyvédi kamara ügyeletes ügyvédet jelöl ki. Ezeket az ügyvédeket a Nemzeti Jogsegély Nyilvántartásból jelölik ki, amely azoknak az ügyvédeknek a nevét tartalmazza, akik ehhez hozzájárultak. A havi időbeosztásukat az ügyvédi kamarák állítják össze.

Az általános jogsegély eljáráson kívül a következő szolgáltatások állnak rendelkezésre.

a) Nemzeti jogsegély segélyvonal – tanácsadás nem kritikus helyzetben.

b) Regionális jogi tanácsadó központok, melyeket a helyi ügyvédi kamarák döntése alapján hoztak létre. Mindegyik központot a Nemzeti Jogsegély Iroda működteti az azt megnyitó helyi ügyvédi kamarával együtt. Csak azok a személyek jogosultak ezen központok szolgáltatásainak igénybevételeire, akiknek igazolt jövedelmük egy bizonyos küszöb alatt van (minimálbér).

A bolgár rendőrség képviselői a nemi alapú erőszakról szóló, 2019. november 25. és december 10. között megrendezett figyelemfelhívó kampány kezdetét jelző sajtótájékoztatón (Bolgár Rendőrség)

ENCIAPATIKA

**A CSEND A LEGHANGOSABB SIKOLY
HALLD MEG!**

**HÍVD A 06 80 20 55 20-AS KRÍZISVONALAT,
HOGY JELEZD A KAPCSOLATI ERŐSZAKOT!**

OSCE

3. NAE elemzés Magyarországon

3. NAE elemzés Magyarországon

Magyarország a NAE helyzetelemzést 2018-ban a magyar Irányító Bizottság, a magyar Munkacsoport és a magyar Referencia Csoport támogatásával hajtotta végre.¹¹

I. INTEGRÁLT SZAKPOLITIKÁK ÉS ADATGYŰJTÉS

1. Akciótervek és szakpolitikák

Magyarországon a jogszabályokban nem használják a NAE kifejezést és nem is foglalkoznak közvetlenül ezzel a kérdéssel. Ebből következően nincs átfogó stratégia vagy akcióterv hatályban ezzel a témával kapcsolatban.

Ugyanakkor van néhány stratégia, mely lefedi a NAE különböző formáit. Ezek közül az egyik legfontosabb a 30/215 (VII.7.) számú országgyűlési Határozat arról a nemzeti stratégiáról, mely támogatja a kapcsolati erőszak elleni fellépés hatékonyságát. Ez a döntés stratégiai célokat határoz meg a közvetlen partner erőszak elleni harcban és útmutatást ad arra nézve, hogy hogyan lehet tervezni és végrehajtani a krédéssel foglalkozó stratégiai dokumentumokat és intézkedéseket. Így például, a döntés hangsúlyozza a megelőzés fontosságát, annak szükségességét, hogy folyamatos oktatást és képzést nyújtsanak az áldozatokkal és az elkövetőkkel foglalkozó szakértők számára, és aláhúzza az ellátási rendszer fejlődésének és a társadalmi viselkedési formák átalakításának szükségességét.

A 2013-2023 időszakra vonatkozó Magyar Nemzeti Bűnmegelőzési Stratégia ugyancsak különböző és ehhez kapcsolódó célokat határoz meg a szükséges konkrét intézkedésekkel együtt. Az intézkedések közé tartozik a gyermek-, ifjúság- és családvédelem csakúgy, mint az áldozatvédelem és támogatás. Ezen túlmenően számos belső szabályt alakítottak ki a rendőrségen belül a családon belüli erőszak eseteinek kezelésére.

2. Együttműködés a civil társadalmi szervezetekkel

Magyarországon a rendőrség gyakran köt együttműködési megállapodásokat más szervezetekkel, többek között az NGO-kal és egyéb, a civil társadalomhoz tartozó szervezetekkel.

3. A koordináció hivatalos testületei

Az Emberi Erőforrások Minisztériumán belül a Női szakpolitikai főosztályt jelölték ki a témával foglalkozó hivatalos testületként.

4. Adatgyűjtés

a. Rendészet/büntető és polgári igazságügyi szolgáltatások (rendőrség, ügyészség, bíróságok)

A statisztikai adatok gyűjtésének és tárolásának témájában a releváns adatokat az egységes nyomozóhatósági és ügyészségi bűnügyi statisztikai rendszerből lehet kinyerni.

A nyomozó hatóságok integrált bűnügyi statisztikai és az ügyészség gyűjtik a bűncselekménnyel kapcsolatos adatokat. Ezeket az adatokat idő és dátum, bűncselekmény helyszíne, módszere, eszközök és jogi meghatározás, az elkövetővel kapcsolatos adatok, (nemzetisége, családi állapota, iskolai végzettsége, címe, szerepel-e bűnügyi nyilvántartásban, illetve, hogy milyen minőségben követte el a bűncselekményt) szerint bontják. Az adatbontás vonatkozhat az áldozatra is, az áldozat nemére, korára, nemzetiségére, az elkövetőhöz fűződő kapcsolatára, illetve foglalkoztatási státuszára. A nemi alapon motivált bűncselekményekkel

¹¹ Ezeket a csoportokat a projekt keretében hozták létre és résztvevői az ORFK, az Országos Kriminológiai Intézet, a Budapest Fővárosi Bíróság Büntető Kamarája, a Központi Kerületi Bíróság, a Budapesti Ügyészség, a Közszerzői Egyetem Jogi Kara, az Országos Krízis kezelő és Információs Telefonszolgálat, a Nyugat-Dunántúli Regionális Krízis- menedzsment Ambulancia, és a Nemzeti Közegészségügyi Intézet képviselői voltak.

kapcsolatban nincs adatgyűjtés. A rendszer az *ex post* statisztikai adatokat is tartalmazza, ami azt jelenti, hogy egy bizonyos eljáráshoz kapcsolódó adatokat az eset lezárását követően visznek be a rendszerbe.

További adatgyűjtés történik az ügyészi képviselő számítástechnikai rendszerében, az Országos Bírósági Hivatalnál a BV Országos Parancsnokságánál.

b. Egészségügyi ellátás, szociális szolgáltatások és szakosodott áldozatsegítő szolgálatok (állami szervezetek és NGO-k)

A 2005. évi CXXXV törvény a Bűncselekmények áldozatainak támogatásáról és állami kártérítéséről szabályozza az áldozatsegítő szervezetek által gyűjtött adatokat. Ezek a szervezetek a következő információkat gyűjtik be: beazonosítási adatok, cím, nemzetiség, a kérelem alapjául szolgál bűncselekmény részletei (ennek leírása, helyszíne és dátuma, valamint körülményei) a kérelmező által elszenvedett sérülések, különös tekintettel a testi és érzelmi sérülésekre, mentális sokkra vagy anyagi veszteségre, valamint az áldozat számára nyújtott támogatás típusára.

c. Egyéb, hivatalos adatgyűjtésre felhatalmazott testületek (pl. statisztikai hivatal/iroda)

A Magyar Nemzeti Adatgyűjtési Program keretein belül a Központi Statisztikai Hivatal az adatokat a gyámhatóságtól gyűjti be. A kerületi gyámhatóságok feladata a családvédelem koordinálása erőszakgyanús esetekben és az ezzel kapcsolatos információkat a gyűjtőprogramba küldik.

5. Népeség alapú felmérések

A „Pandora szelencéje” elnevezésű nemzetközi projekt keretében 2011-ben felmérést végeztek az iskolákban és szexuális erőszakkal kapcsolatos információkat gyűjtötték középiskolás diákokból álló mintában (446 diák). A felmérés eredménye szerint a fiatalok 17%-át molesztálták szexuálisan, vagy használták ki, legtöbbjük 12 és 14 éves koruk között (8,7%), illetve 10-12 éves koruk között (4%). Amikor a bűncselekmény helyszínét kellett megnevezniük, azon kívül, hogy vagy egy „másik személy otthona” meghatározást használták, vagy saját otthonukat jelölték meg, sokan említették az internetet is.

Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége által 2014-ben végzett felmérés¹² szerint Magyarországon a nők 28%-a tapasztalt fizikai és/vagy szexuális erőszakot partnere vagy nem partnere részéről. Ezen túlmenően a megkérdezett nők 9%-a tapasztalt erőszakot a partnere vagy nem partnere részéről a felmérés készítését megelőző 12 hónapban. A felmérés ugyancsak feltárta, hogy a megkérdezett nők 50%-a korábbi partnere részéről pszichológiai erőszakot is tapasztalt, 49%-uk tapasztalta ugyanezt bármely partner részéről, legyen az aktuális vagy korábbi partner. Végezetül a felmérés szerint a résztvevők 12%-át zaklatták 15 éves kora óta valamikor.

Az Európai Bizottság által 2016-ban a NAE-val kapcsolatos felmérés¹³ feltárta, hogy a megkérdezettek 53%-a gondolja azt, hogy a családon belüli nők elleni erőszak meglehetősen gyakori jelenség Magyarországon. Ezzel szemben a férfiak elleni erőszakot nem tartják gyakori jelenségnek.

Végezetül, a társadalmi nemek közötti egyenlőséggel¹⁴ kapcsolatos felmérés, melyet az Európai Bizottság kért 2017-ben, feltárta, hogy a magyar népességben általános az a hit, miszerint a társadalmi nemek egyenlőtlensége jelen van a politikában, a munkahelyeken és a vállalatok és egyéb szervezetek vezetői körében.

¹² <http://fra.europa.eu/en/publication/2014/violence-against-women-eu-wide-survey-main-results-report>

¹³ <https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/ResultDoc/download/DocumentKy/7583>

¹⁴ <http://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/yearFrom/1974/yearTo/2017/surveyKy/2154>

II. MEGELŐZÉS

1. Figyelemfelhívó kampányok

Az Országos Rendőr-főkapitányság és az ügyészség még nem indított figyelemfelhívó kampányokat a NAE megelőzésére vonatkozóan.

Az Emberi Erőforrások Minisztériuma 2014 és 2017 között hajtott végre egy figyelemfelhívó kampányt a családon belüli erőszak ellen, „Vedd észre” címmel.

Az NGO-k és egyéb civil társadalmat képviselő szervezetek évről évre szerveznek figyelemfelhívó kampányokat, különös tekintettel a „Nemi alapú erőszak elleni globális aktivizmus 16 napja” során (november 25-december 10.)

Ezen túlmenően, a kormány, valamint egyházi szervezetek felvilágosító tevékenységet folytatnak a gyermekek bántalmazásának témájában. Így például, 2017 és 2018 között a Magyarországi Baptista Alapítvány különleges gondozási programokat biztosított olyan kiskorúak számára, akik vagy prostituálódtak, vagy ki voltak téve prostitúciónak, mely program hosszú távon mentorálást és monitoringot jelentett.

2. Képzés

A magyar rendőrség és ügyészség számára nem készült különleges képzési program a NAE témájában. Ugyanakkor a rendőrök a családon belüli erőszak megelőzésével kapcsolatban rendszeres képzésben részesülnek. Így például az a 600 rendőrtiszt, akinek kiképzésére 2010-ben került sor egy ilyen projekt keretében, helyi mentorként és oktatóként dolgozik tovább. 2018-ban 245 új oktatóból álló hálózat jött létre a bűncselekmény megelőzése és a közrend megőrzése témában. Ezen túlmenően egy 2014-ben végrehajtott EU-s program keretében 85 rendőrtisztet képeztek gyermek bántalmazás megelőzés és családon belüli erőszak témájában.

Évente 60-70 bíró és ügyész helyettes vesz részt képzésben, mely hivatkozásokat tartalmaz a NAE különböző formáira, úgymint bántalmazás, emberkereskedelem és szexuális bűncselekmények.

3. A média normák a nemi alapú erőszakról szóló beszámolókból

A Magyarországon érvényben lévő, a NAE területére vonatkozó médiaszabályozó normák terén a Főszerkesztők Fóruma, a Magyarországi Kiadók Szövetsége és a Magyar Tartalomszolgáltatók Szövetsége egy önszabályozó rendszert működtet a médiában. Ez a rendszabályozás azon az etikai kódexen alapul, melyet a média szakemberek széles körben elfogadtak. A kódex a személyiségi jogok védelmét is magában foglalja. A Nemzeti Média és Kommunikációs Hatóság jegyzőkönyveket írt alá a tartalomszolgáltatókkal, melyek célja az emberi méltóság védelme is.

4. Egyéb megelőző intézkedések

A magyar Egyenlő Bánásmód Hatóság támogatja a diszkrimináció felismerését és megelőzését olyan információterjesztés és publikációk révén, mint például a 2017-ben kiadott ismertető füzet, melynek címe „Munkahelyi zaklatás megelőzése, az egyén jogainak érvényesítési módja”. Ez az ismertető részletes információt ad a különböző zaklatási formákról (beleértve a szexuális zaklatást), ajánlásokat fogalmaz meg azon munkáltatók számára, akiknek célja ennek a jelenségnek a visszaszorítása, és bemutatja a jogorvoslat feltételeit is.

Az egyéb megelőző programok közé tartozik: 1) figyelemfelhívó kampányok a fiatalok körében (ezt Magyarországon egy egységes módszertan alapján 17 privát szervezet valósította meg), 2. a „Tudj róla!” kampány, melyet az Emberi Erőforrások Minisztériuma támogatásával hajtottak végre a közvetlen partner erőszakkal a középpontban.

III. VÉDELEM ÉS TÁMOGATÁS

1. Támogató szolgálatok és jogi intézkedések

Magyarországon az áldozatsegítés önkéntes beleegyezéses rendszeren alapul. A rendőrök esetében a törvény írja elő, hogy minden áldozatot szóban és írásban tájékoztassanak a szakosított támogatás hozzáféréseinek lehetőségéről. Ez az információ a következőket tartalmazza: rendelkezésre álló áldozatsegítő szolgáltatók, a támogatás típusa és feltételei, beleértve a kontaktinformációt (telefon és e-mail) és az ingyenes áldozatsegítő segélyvonal számát; információt a későbbiekben testre szabott támogatással kapcsolatban, amely a támogató szervezetekkel felvett első kapcsolatot követi.

Ezen túlmenően, amennyiben az áldozatsegítő szolgálatokat tájékoztatják arról, hogy az áldozatnak segítségre van szüksége, azok közvetlenül veszik fel a kapcsolatot az áldozattal és tájékoztatják arról, hogy jogosult-e a támogatásra. A támogatást azonban csak az áldozat kérésére nyújtják. A támogató szolgálatok információval, jogi segítséggel, érzelmi támogatással és sok más egyéb segítségi formával látják el az áldozatokat. Ezen kívül az áldozatvédelemben dolgozó rendőrök rendszeresen monitorozzák azokat a bűncselekményeket, melyek az ő illetékességi területükön történtek, és felveszik a kapcsolatot az áldozatokkal, hogy megfelelő információval láthassák el őket.

2. Aktív szakosított támogató szolgálatok

Szakosított támogató szolgálatokat a nők számára a magyar kormány, NGO-k és egyházi szervezetek nyújtanak. Ezek közé tartozik 7 krízis klinika, 16 krízis központ, 2 titkos menedékház és 2 ideiglenes elhelyezési központ az emberkereskedelem áldozatai számára. Ezen kívül a félutas kiléptető házak titkos címeken működve fogadják a családon belüli erőszak és az emberkereskedelem áldozatait. Éves szinten azoknak a száma, akik ezektől a szolgáltatóktól kértek segítséget, a következő: 2018 első 10 hónapjában 1.141 irányítás, 2017-ben 1011 irányítás, 2016-ban 850 és 2015-ben 1.112 irányítás.

Bárki, aki bűncselekmény áldozata lett, beleértve a NAE áldozatait is, kihasználhatja a különböző áldozatsegítő szervezetek által nyújtott szolgáltatásokat (menedékház, azonnali pénzügyi segítség, az áldozati státusz igazolása és tanúvédelem, illetve tanú ellátás). Ezek a szolgáltatások ingyenesek és ezekhez nem szükséges az egyén vagyoni helyzetének vizsgálata. Ezen felül a súlyos, szándékos erőszakos bűncselekmények áldozatai támaszkodhatnak az állam által nyújtott kárenyhítő lehetőségekre, amennyiben bizonyos feltételeknek megfelelnek.

Az áldozatsegítő szervezetek arra kapnak képzést, hogy megfelelő gondoskodást tudjanak nyújtani az áldozatoknak, különös tekintettel azokra a megközelítésekre, melyek empátiát és támogatást jelentenek a másodszori áldozattá válás csökkentése érdekében.

3. Telefonos segélyvonalak

Magyarország Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat vonala ingyenes, 24/7-ben működik és az egész ország területéről elérhető (Magyarországon kívülről is fogadnak hívásokat). Segítséget és támogatást nyújt a családon belüli bántalmazás és az emberkereskedelem áldozatainak (pszichológiai, jogi tanácsadás és információ a rendelkezésre álló segítségekkel kapcsolatban, egyidejűleg pedig gyors ügykezelés, például segítséget nyújtanak a menedékházba történő eljutáshoz). A hívások titkosak, a segítséget kérőket tájékoztatják, hogy névtelenek maradhatnak, hacsak nem kell őket továbbirányítani.

Az OKIT-ba évente körülbelül 8000 hívás érkezik, a hívások egyharmada a családon belüli erőszak eseteihez kapcsolódik. A 2018 első 10 hónapjában az OKIT-ot hívók száma: 1.141, 2017-ben 1011, 2016-ban 850, 2015-ben 1.112 irányítás volt.

4. Egyéb védelmet és támogatást szolgáló intézkedések

2016-ban a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatalon belül egy munkacsoport jött létre, melynek célja a gyermekprostitúció jelenségének elemzése, különös tekintettel a megelőzésre és a jelenség visszaszorítására, és a módszertani anyagok és ajánlások kidolgozására.

A magyar OKIT adatbázis-menedzsment rendszer további javítását várják a kormányzati „Emberi erőforrás fejlesztési operatív program” 1.2.4-16 részeként „A krízis menedzsment rendszer fejlesztése” valamint a krízis menedzsment klinikák fejlesztése révén, az „Emberi erőforrás fejlesztési operatív program” 1.2.5-16 „Biztonságos menedék” alapján.

IV. JOGSZABÁLYI KERET

1. A nemi alapú erőszakkal foglalkozó jogi keret

A magyarországi nemzeti jogszabályok nem használják a NAE kifejezést, és a NAE-vel közvetlenül nem foglalkoznak. A NAE olyan formáival, amelyek partnerek közötti erőszakot, szexuális zaklatást, szexuális erőszakot, zaklatást, a közösség tagjai elleni erőszakot, emberölést, fizikai támadást, személyes szabadságjogok megsértését és a becsületsértést foglalják magukban, a 2002. évi C törvény, a Büntető Törvénykönyv foglalkozik. Ide tartoznak az élet, a testi épség és az egészség elleni bűncselekmények, az emberi szabadság elleni bűncselekmények, a szexuális élet és a szexuális erkölcs szabadsága elleni bűncselekmények, a gyermekek és a család érdekeit sértő bűncselekmények, az emberi méltóság vagy az alapvető jogok elleni bűncselekmények.

A 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről fekteti le az emberi méltóság tiszteletben tartásának követelményét, és szabályozza az ebből eredő egyéni jogokat, beleértve az élethez, a fizikai integritáshoz, az egészséghez és a személyes szabadsághoz fűződő jogokat, valamint a diszkrimináció tilalmát. A törvény azt is megfogalmazza, hogy a személyiségi jogok megsértésének esetén milyen panasszal lehet élni, és azt is, hogyan lehet kártérítési igényt élni.

A Gyermekevédelemről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. Törvény, valamint a 2003. évi CXXXV Törvény az egyenlő bánásmódról és az esélyegyenlőség támogatásáról felsorolja a gyermekevédelemre és egyenlő bánásmódra vonatkozó követelményeket. Az Áldozatvédelmi törvény határozza meg az áldozatoknak nyújtandó állami segítség keretét. Utoljára, de nem utolsó sorban a 2009. évi LXXII Törvény szabályozza a partner elleni erőszak esetében alkalmazható távoltartási határozatot kérdését.

A nemi alapú erőszakkal foglalkozó regionális oktatóképző tanfolyam résztvevői, Budapest, Magyarország, 2019. március 29. (EBESZ / Alina Munteanu)

2. Útmutatás szakemberek számára a jogszabályok végrehajtásáról

Sem a rendőrségnél, sem az ügyészségnél nem jöttek létre különleges egységek, melyek a NAE esetekkel foglalkoznának.

2009-től kezdődően ideiglenes megelőző távoltartási határozatot lehet kibocsátani, amennyiben a partnerek közötti erőszak megvalósul. Ilyen végzés kiadási folyamatára vonatkozó szabályok és irányelvek elkészültek, így például a 2018/2. irányelv, melyet az Országos Rendőr-főkapitányság adott ki.

Ügyészségi szinten is léteznek speciális útmutatások, például a zaklatás és az emberkereskedelem tekintetében, de ide tartozik a prostitúció is, mint a kizsákmányolás egyik formája.

3. Jogorvoslat a polgári jog alapján

A büntetőeljárások keretében a sértett fél – mint magánszemély – polgári jog alapján indíthat eljárást az elkövetővel szemben. Az érvényesíthető, polgári jog alapján benyújtott követelések elsősorban kártérítési igényt jelentenek, amely károk a cselekmény közvetlen következményeképpen merültek fel, és amely a vád tárgyát képezi. Egyéb, nem anyagi jellegű kár (sebesülés) esetén, amennyiben az a bűncselekményhez köthető, a sértett fél polgári peres eljárás keretében követelhet kártérítést az elkövetőtől.

4. Kártérítés

Azon áldozatok, akik fizikai sérülést szenvedtek, vagy azok a személyek, akik közvetlenül kapcsolódnak egy bűncselekmény áldozatához, az államhoz fordulhatnak kárenyhítés céljából. Ez olyan bűncselekmények esetében lehetséges, melyet Magyarország területén követtek el. Amennyiben a bűncselekmény helyszíne az EU valamelyik más tagállama volt, Magyarország áldozatsegítő szolgálata nyújt segítséget az áldozatnak az abban az országban benyújtandó kárenyhítési követelés terén. Az áldozat a büntetőeljárás során is benyújthat polgári jogi alapon követelést, és a polgári jog alapján polgári pert indíthat az elkövető ellen a bűncselekményből származó követelések biztosításának érdekében. Statisztikai adat nem áll rendelkezésre azon áldozatok tekintetében, akik kértek vagy kaptak ilyen jellegű kártérítést Magyarországon.

5. Igazgatási és igazságügyi adatok

A nyomozó hatóságok és az ügyészség integrált bűnügyi statisztikái Magyarországon a következő NAE formák esetében állnak rendelkezésre; emberölés (Büntető Törvénykönyv 160. szakasz), szándékos emberölés (Büntető Törvénykönyv 161. szakasz); közvetlen partner ellen elkövetett erőszak (Büntető Törvénykönyv 212/a. szakasz); szeméremszétsérvetés (Büntető Törvénykönyv 205. szakasz); szexuális támadás (Büntető Törvénykönyv 197. szakasz); szexuális kényszerítés (Büntető Törvénykönyv 196. szakasz) és szexuális bántalmazás (Büntető Törvénykönyv 198. szakasz).

A begyűjtött adatokat¹⁵ nem, kor, az erőszak típusa, az elkövetőhöz fűződő viszony és a földrajzi hely alapján bontják meg.

Azon esetek, melyek egy nő halálával végződnek és a NAE területéhez tartoznak száma 2017-ben 76 volt, 2016-ban 193. Ezek az emberöléses, illetve szándékos emberöléses esetek közé tartoznak, melyek száma összesen 2017-ben 177, 2016-ban 301 volt.

Az emberölési kísérletek számát illetően csakúgy, mint a harmadik felek vagy az áldozatok által tett feljelentések számával, a büntetőeljárások számával, illetve az elítélt elkövetők számával kapcsolatban nincs információ.

¹⁵ A nem, kor, az erőszak típusa, az elkövetőhöz fűződő kapcsolat és a földrajzi helyszín alapján megbontott esetszámmal kapcsolatos további információkat magyar nyelven a Helyzetelemzés mellékletében találhatunk.

V. NYOMOZÁS, BÜNTETŐELJÁRÁS, ELJÁRÁSJOG ÉS VÉDŐINTÉZKEDÉSEK

1. Intézkedések az azonnali és megfelelő reagálás biztosításának érdekében

Azokban az esetekben, ahol azonnali reagálásra van szükség, Magyarországon a nyomozó hatóságok eljárási cselekményeket hajthatnak végre, de kötelességük az ügyben kompetens és joghatósággal rendelkező hatóságokat késedelem nélkül értesíteni. A rendőrség kibocsáthat ideiglenes megelőző távoltartási határozatot, amennyiben értékelésük szerint a vitában résztvevő felek esetében egy ilyen intézkedés szükségessé válik, még olyan esetekben is, amikor még bűncselekmény, vagy törvénysértés nem is történt. Védőintézkedéseként azon személyek, akikre ilyen végzés vonatkozik, eltávolíthatók a helyszínről a további döntések meghozataláig.

2. A rendészeti szervek által végrehajtott beavatkozások száma

Ideiglenes megelőző távoltartási határozatt Magyarországon a rendőrség 2017-ben 1.427 esetben, 2016-ban 1.410 esetben adott ki.

3. Kockázatelemzési eljárások

A közvetlen veszély, illetve az ismételt áldozattá válás elemzésére meg vannak a megfelelő eljárások. Az eljárásokat azt megelőzően hajtják végre, hogy a nyomozó hatóság vészhelyzeti intézkedésekről, például egy ideiglenes távoltartási határozatot kibocsátásáról döntene.

4. Az irányelvek és rendeletek végrehajtása

A 2012/29/EU számú Irányelve, mely meghatározza a bűncselekmények áldozatának nyújtandó támogatást és védelmet, valamint a jogok minimum szintjét, a 2012/99/EU Irányelv az Európai Védelmi Határozatról és a 606/2013-as Rendelet a polgári ügyekben alkalmazandó védelmi intézkedések kölcsönös elfogadásáról beépítésre került a magyar jogszabályokba.

5. Vészhelyzeti távoltartási határozatok

Partner elleni erőszak esetében a rendőrségnek jogában áll ideiglenes megelőző távoltartási határozatot kibocsátani. Ez az intézkedés az eset körülményeinek megfelelően kerül alkalmazásra, különösen azon tények alapján, melyeket az áldozat vagy az elkövető előadott, illetve a bűncselekmény helyszínén végzett megfigyelések, a partner által elkövetett erőszakra utaló jelek és az áldozat és az elkövető viselkedése alapján. A rendőrség az ideiglenes megelőző távoltartási határozatot 72 órára adja ki. A határozat meghosszabbítása vagy megszüntetése a bíróság döntésének függvénye, melyet három napon belül hoznak meg.

6. A védelmi határozattal kapcsolatos adatok

Az ideiglenes megelőző távoltartási határozatok száma, melyet a rendőrség Magyarországon bocsátott ki, 2017-ben 1.427 és 2016-ban 1.410 volt. Az ügyészség által gyűjtött adatok alapján a távoltartási határozatok száma 2017-ben 141, 2016-ban 154 volt.

7. Ex parte jogi eljárások

Magyarországon bűncselekmények esetében különbséget tesznek a magánvádas és a közbíró eljárások között. Olyan vétség, mely kismértékű fizikai sérülést okoz, valamint a becsületsértés, például, az előbbi csoportba tartozik. A magánvádas eljárások során az áldozat magánvádlóként lép fel. Amennyiben a magánvádló, még ha megalapozott ok nélkül is, úgy határoz, hogy a vádat ejti, a büntetőeljárás nem folytatódhat, és azt a bíróság lezárja.

Amennyiben az áldozat büntetőeljárás megindítása mellett dönt, vagyis közvádas eljárást szeretne lefolytatni az elkövetővel szemben, ez magánindítvány alapján történhet, melyet áldozati nyilatkozatnak tekintenek, aminek alapján az elkövető büntetőjogi felelősségre vonását akarják elérni. Amennyiben ez megtörtént, az indítvány nem vonható vissza. A büntetőeljárást folytatni kell még akkor is, ha az áldozat egy későbbi időpontban ejteni szeretné a vádat. A magyar jogszabályok legutóbbi változásának alapján bármely korábban tett nyilatkozat bizonyítékként használható fel akkor is, ha a tanú egy későbbi időpontban ezt letagadja.

8. Támogatás az áldozat számára a jogi eljárások során

Magyarországon az állami gyámügyi hatóság döntése alapján az áldozat jogi támogatást kaphat. A hatóság részt vehet a büntetőeljárásban, hogy az áldozat érdekének védelmében lépjen fel.

9. Védelmi intézkedések a nyomozás és a bírósági eljárás során

A jelenleg hatályban lévő büntetőeljárási törvény különleges védelmet biztosít az áldozatok számára a nyomozati és a tárgyalási szakasz során egyaránt. Ezek az intézkedések kiskorúakra és fogyatékkal élőkre vonatkoznak, de vonatkoznak továbbá a szexuális élet szabadságával, vagy a szexuális erkölccsel kapcsolatos bűncselekmények áldozataira és más áldozati és tanú kategóriákra is, a hatóság döntésének alapján.

A legfontosabb intézkedések, melyek a különleges védelem biztosítását jelentik:

- Az áldozat személyes adatainak fokozott védelme;
- Azonnali nyomozati cselekmények végrehajtása, amelyhez az áldozat jelenlétére is szükség van;
- Az áldozat és mások közötti szükségtelen kapcsolat elkerülése az eljárás folyamán;
- Különlegesen felszerelt meghallgató szobák alkalmazása, videó és audió felvételek készítése az eljárási folyamatban;
- A bírósági szakaszban az áldozattal telekommunikációs eszközök segítségével folytatott interakció;
- A vádlott és védői jogainak korlátozása bizonyos esetekben;
- Különlegesen védett tanú esetében a konfrontáció elkerülése;
- Az eljárási cselekmények során egy törvényszéki szakértő pszichológus jelenléte;
- Azonos nemű rendőrök által vezetett meghallgatás (a szexuális élet szabadsága és a szexuális erkölcs ellen elkövetett bűncselekmények esetében).

10. Az ingyenes jogsegély, jogosultsági kritériumok

A magyarországi hatályos jogszabályok szerint a vagyoni vagy egyéb érdekekkel rendelkező felek hivatalból kirendelt védők általi képviseletüket kérhetik. A kérelmező vagyoni helyzetétől függően a kirendelt védő díjazását az állam előlegezi, vagy fizeti meg.

Az áldozatsegítő szolgálatok információval, jogi tanácsokkal, érzelmi támogatással és egyéb szükséges segítséggel látják el az áldozatot. Az áldozatok ezekre a szolgáltatásokra ingyenesen jogosultak, anélkül, hogy vagyoni helyzetüket értékelnék.

A NAE áldozatai jogi segítséget kaphatnak a bűncselekmény által okozott kár, valamint a bűncselekménnyel kapcsolatban felmerülő jogaik vagy érdekeik károsodásának elkerüléséhez szükséges eljárások megindításához, valamint ezen eljárásokban való képviseletükhöz. Ez a képviselet az eljárás során elérhető, ideértve a nyomozást, a vádemelést és a bírósági tárgyalást is.

4. NAE elemzés Romániában

4. NAE elemzés Romániában

Romániában 2018-ban a román Irányító Bizottság a román Munkacsoport és a román Referencia Csoport támogatásával NAE helyzetelemzést hajtott végre.¹⁶

I. INTEGRÁLT SZAKPOLITIKÁK ÉS ADATGYŰJTÉS

1. Akciótervek és szakpolitikák

Romániában a családon belüli erőszak megelőzését és az annak leküzdését célzó törvény valamennyi erőszakos cselekményt lefed, beleértve a szóbeli, pszichikai, szexuális, vagyoni, szociális és lelki, szellemi erőszakot egyaránt.

Ezen túlmenően a nemzeti jogszabályok tartalmazznak olyan eszközöket, melyekkel az áldozatok emberi jogait védhetik. Ez részben az Isztambuli Egyezmény román ratifikációjából, részben a 29/2012. sz. Európai Irányelvől vezethető le, mely az áldozatok védelmét és minimum jogait, valamint támogatását létesíti, és amelyet a román nemzeti jogszabályokba be is építettek.

Ezen túlmenően a 2018-2021. közötti időszakra a férfiak és nők egyenlő esélyeinek támogatásával kapcsolatos nemzeti stratégia, valamint a családon belüli erőszak megelőzése és az az ellen folytatott küzdelemre vonatkozó nemzeti stratégia megszületett. Ezt egy operatív terv követte a stratégia végrehajtása céljából.

2. Együttműködés a civil társadalom szervezeteivel

A román nemzeti jog¹⁷ szabályozza az NGO-kal, és egyéb civil társadalmi szereplőkkel való együttműködést a NAE esetek különböző formáiban is. A releváns minisztériumok és a központi közigazgatás szakosított intézményei, a helyi önkormányzatok, NGO-k és egyéb civil társadalomhoz tartozó szervezetek együttműködési megállapodásokat írhatnak alá a megelőzés és a beavatkozás területére. Ezen túlmenően a jog lehetővé teszi az interszektorális munkacsoportok felállítását, melyeket a szociális támogatás és gyermekvédelmi szervezetek nemzeti szintű hálózatán belül hoznak létre. Ezekben a munkacsoportokban rendőrség, csendőrség, közegészségügyi szolgáltatók, szociális segítségnyújtók és gyermekvédelmi szolgálatok képviselői vesznek részt, csakúgy, mint a pártfogó felügyelet képviselői és olyan egyéb intézmények, melyeknek releváns felelőssége és feladata van e téren.

3. Hivatalos testületek a koordinációért

Romániában egy tárcaközi bizottság jött létre, melynek feladata a családon belüli erőszak megelőzése és leküzdése, koordináció valamennyi felelős szerv között az Isztambuli Egyezmény rendelkezésének átültetésében és végrehajtásában. A Bizottság a következő fő feladatokat látja el: gondoskodik az intézmények és szervezetek közötti együttműködésről a közpolitikák végrehajtásában és a közös művelési terv alkalmazásában, a családon belüli erőszak megelőzésében és az az ellen folytatott küzdelemben. Támogatja az Isztambuli Egyezmény végrehajtási és monitoring folyamatát, és támogatja annak a normatív keretnek a jobbítását, amely a családi belüli erőszak megelőzéséről és az az ellen folytatott harcról szól.

4. Adatgyűjtés

A nemzeti jogszabályok alapján a rendészeti szervek és az igazságügyi intézmények a következő esetekről gyűjtenek adatot: 1) a családon belüli erőszak esetei; 2) a bíróságok által kiadott védelmi határozatok; és 3) az elsőfokú bíróságnál lévő ügyek, melyekben az elsőfokú bíróság határozatot hozott, ott az ügy elrendezésének módja, beleértve a felmentést, a tagadást, a megtagadást és más megoldásokat. Ezeket az adatokat a helyszín, társadalmi nem, kor, az elkövető és az áldozat közötti kapcsolat és a megegyezés módja alapján bontják meg.

¹⁶ Ezeket a csoportokat a projekt keretén belül hozták létre és részt vettek benne a Román Rendőrség Általános Felügyelőségének tagjai, képviselők az ügyészségből, illetve a Legfelsőbb Bíróság Semmisségi és Igazságügyi Tanácsának tagjai, az Iasi Bíróság, a Nők és férfiak egyenlő esélyeinek nemzeti ügynöksége, a Sensiblu Alapítvány, az Anais Társaság és a Necuvinte Egyesület.

¹⁷ 217/2003. számú törvény

A román Egészségügyi Minisztérium a következő kritériumokkal kapcsolatban gyűjt adatokat: halál oka, nem, kor és földrajzi terület.

A Nők és Férfiak Egyenlő Esélyeinek Nemzeti Ügynöksége (ANES) kezeli a családon belüli erőszak áldozatainak és elkövetőinek adatbázisát, azokat, akik a szociális szolgáltatásokat igénybe veszik. Az adatokat a szociális szolgáltatás és gyermekvédelem felelős szerveitől (DGASPC) szerzik be. A statisztikai adat minden egyes, a jelentéskészítés időszaka alatt a DGASPC által nyilvántartásba vett esetekre vonatkozik, nem, állampolgárság, kor, beavatkozás típusa, felajánlott szolgáltatás, a rendezés típusa és szintje, jogi intézkedések, biztonsági és védelmi intézkedések, a megoldás tipológiája és kockázati tényezők alapján megbontva.

Az NGO-k Romániában adatot gyűjtenek a kedvezményezettekről is a következő bontásban: földrajzi hely, bűncselekmény fajtája, ajánlott megoldás/szolgáltatás, nem, kor és referenciaforrás.

Ezen kívül a Nemzeti Statisztikai Intézet gyűjt adatokat a NAE esetekkel kapcsolatban.

5. Népeség alapú felmérések

A FILIA Központ 2015-ben kérdőíves felmérést készített az egyetemeken előforduló szexuális zaklatással kapcsolatban, és kiderült, hogy minden második nő szexuális zaklatás áldozata lett az egyetemen.

Ezen kívül az ANES 2017-ben közvélemény-kutatást végzett és kiderült, hogy tíz románból kilencen gondolják, azt, hogy a családon belüli erőszak a társadalom számára is problémát jelent.

Végezetül 2015-ben és 2016-ban a Nemzeti Statisztikai Intézet az Általános Rendőrségi Felügyelettel együtt közbiztonsági megkérdezést folytatott le és az eredmény azt mutatta, hogy a megkérdezettek szerint a családon belüli erőszakot kevésbé tolerálják Romániában, bár a jelenség bizonyos szintű elfogadottsága továbbra is megtalálható a társadalomban.

II. MEGELŐZÉS

1. Figyelemfelhívó kampányok

A NAE-val kapcsolatos figyelemfelhívó kampányok tekintetében a román hatóságok néhány kezdeményezést végrehajtottak, illetve támogattak.

2015 és 2017 között az ANES támogatta, illetve hajtotta végre a „Nemzeti figyelemfelhívó és információs kampányt a családon belüli erőszakról”, mely projektet a Norvég Pénzügyi Mechanizmus finanszírozott 2009 és 2014 között. A kampány aktív tevékenységei közé tartoztak: regionális szinten folytatott viták, TV és rádió spotok, azaz társadalmi célú reklámok elkészítése és közvetítése, promóciós anyagok, nyilvános viták a TV-ben és a rádióban, és egy közvélemény-kutatás a családon belüli erőszakkal kapcsolatos hozzáállásról, az intézményi szereplők tudatossági szintjéről. Ezen túlmenően 2017 márciusában az ANES egy online-kampányt szervezett, aminek során minden nap egy-egy történetet mutattak be. Ezeknek a történeteknek a hősnői közönséges nők voltak, akiknek volt bátorsága és segítséget kértek ahhoz, hogy túl tudják tenni magukat a krízisen és megtették az első lépéseket a normális és autonóm élet felé. Egy másik, az ANES által végrehajtott kampány 2017-ben a gender sztereotípiákat és a diszkriminációkat célozta meg. A kampányt a Nemzetközi Birkózó Bajnokság idejére szervezték, a Nemzeti Birkózó Szövetséggel partnerségben. A jelentéskészítés időszaka alatt további ANES tevékenységek zajlottak a Román Ifjúsági és Sportminisztériummal partnerségben.

A rendőrség a civil társadalom szervezeteivel partnerségben egy másik figyelemfelhívó kampányt hajtott végre a családon belüli erőszakkal kapcsolatosan, melyet „Törött szárnyak” címmel látott el. A kampány keretén belül a szervezők az ország valamennyi megyéjébe megelőzést szolgáló anyagokat juttattak el. Ezen kívül készült egy biztonsági útmutató is az áldozatok számára, valamint poszterek a be nem jelentett erőszakos esetek számának bemutatásával. A kampány csúcspontját a „Törött szárnyak” karaván jelentette, amelyik 15 megyét járt be.

2. Képzés

a) Alap/bevezető képzés

Valamennyi rendőrtiszt, ügyész, bíró és szociális munkás Romániában részt vesz a NAE témájával kapcsolatos alap-, illetve bevezető képzésen.

b) Továbbképzés/szakmai képzés

	Az erőszakos cselekmények megelőzése és detektálása	A beavatkozás normái	Nemek közötti egyenlőség	Az áldozatok szükségletei és jogai	A másodlagos áldozattá válás megelőzése	Többes ügynökségi együttműködés
Rendőrség	200	200	200	200	200	200
Ügyészség	90	90	90	90	90	90
Bírók	90	90	90	90	90	90
Szociális munkások	13	13	13	13	13	13

3. Média normák a nemi alapú erőszakról szóló beszámolóknak

A nemi alapú erőszak bemutatásának média normáit Románia a következő rendelkezések alapján szabályozza. A Büntető Törvénykönyv 317. cikke a diszkriminációval kapcsolatos kérdésekről; 504/2002. számú Audiovizuális törvény. 2020/2011-es Határozat az audiovizuális tartalom szabályozásának kódexéről. 148/2000. évi törvény a nyilvánosságról; 137/2000. rendelkezés a diszkrimináció bármely formájának megelőzéséről és büntetéséről. A 202/2002. évi törvény az egyenlőségről a férfiak és nők számára, ennek 18. és 19. cikke, melyet újból közöltek, valamint a 2017/2003. törvény a családon belüli erőszak megelőzéséről és az az ellen folytatott küzdelemről.

A Román Legfelsőbb Bíróság 2016-ban született határozata alapján a Facebook és egyéb online közösségi hálózati platformokat nyilvános térnek kell tekinteni. Ennek eredményeként a felhasználók büntetőjogilag felelősek bármilyen olyan cselekedetért, amelynek során bűncselekmény tárgyát képező tartalmat osztanak meg. Így tehát lehetségessé vált, hogy jogilag megbüntessenek olyan személyeket, akik a posztjaikkal izgatást követnek el, gyűlöletet vagy diszkriminációt keltenek, vagy megzavarják a békét és a köznyugalmat, vagy a posztok kifejezetten szexuális, gyermekpornográfia tartalmúak, stb.

4. Egyéb megelőző intézkedések

Romániában 2011-ben jött létre a „Hálózat a nők elleni erőszak megelőzésére és leküzdésére”. A Hálózat több mint 25 NGO-t tartalmaz, melyek a családon belüli erőszak témájában tevékenykednek. A Hálózat célja az erőszak áldozatainak védelme, jobb jogszabályok, szolgáltatások létrehozásának támogatásával, az oktatáshoz és az információhoz való hozzáférés segítségével; az áldozattá válás és az újbóli áldozattá válás megelőzését oktatással, információval, lobbizással és érdekképviseléssel segítve.

III. VÉDELEM ÉS TÁMOGATÁS

1. Támogató szolgáltatások és jogi intézkedések

Az ANES által működtetett támogató szolgálat az egész országban elérhető 24/7-ben, ingyenesen az erre dedikált számon: 0880 500 333. Ezen túlmenően az áldozatok egy, az ANES weboldalán is megtalálható¹⁸ térkép segítségével tájékozódhatnak valamennyi támogató szolgáltatásról lakóhelyük alapján. A térkép tartalmazza a megyei rendőrség elérhetőségeit, a rendelkezésre álló szociális szolgáltatókat, a sürgősségi orvosi ellátási egységeket és a törvényszéki orvosi központok kontaktinformációit.

2. Aktív szakosított támogató szolgáltatások

Az ANES által átadott adatok alapján 61 különleges támogató központ működik Románia 41 megyéjében, valamint 6 a bukaresti önkormányzat területén. Ezek a központok lakhatást, ellátást, jogi és pszichológiai tanácsadást, személyes és szakmai tanácsadást, illetve szociális rehabilitációs támogatást nyújtanak. 45 központ ezek közül sürgősségi központ (37 állami és 8 magán), és 16 rehabilitációs központ (11 állami és 5 magán). Ezen felül 32 nappali szolgáltató központ is működik az országban, ezek közül 25 foglalkozik a családon belüli erőszak megelőzésével (16 állami és 9 magán), és 7 állami központ áll rendelkezésre információnyújtás és felvilágosító szolgáltatásokkal. Ezen kívül 4 napközi központ nyújt szolgáltatást a támadóknak (2 állami és 2 magán).

A következő adatokat jelentették azon áldozatok számára vonatkozóan, akik ezektől a szolgáltatóktól kértek segítséget: 2017-ben 13.102 eset, 2018. első negyedében 6.756 eset.

Jelenleg kifejlesztés alatt állnak szakosított nemi erőszak és szexuális agresszió központok.

3. Telefonos segélyvonalak

Az erőszak áldozatai számára egy ingyenes, az egész országban hívható segélyvonal áll rendelkezésre: 0800 500 333. 2018. október 18-áig a segélyvonalra összesen 6.133 hívás futott be.

4. Egyéb védelmi és támogatási intézkedések

A családon belüli erőszak eseteit a szociális támogató szolgálat kerületi részlegeibe telefonon is be lehet jelenteni, a gyermekvédelmi szolgálat valamennyi román megyében és Bukarestben is megtalálható.

IV. JOGSZABÁLYI KERET

1. A nemi alapú erőszakkal foglalkozó jogi keret

A NAE területén nemzeti szinten jó néhány szabályozás született Romániában elsődleges, másodlagos és harmadlagos nemzeti jogszabályként.

Elsődleges jog:

- 1) 202/19.04.2002. számú Törvény újból megjelentetve a 232/02.08.2018. számú Törvénnyel módosítva a férfiak és nők esélyegyenlőségéről és a velük való bánásmódról.
- 2) 682/19.12.2002. számú Törvény újból megjelentetve, módosítva a tanúvédelemről.
- 3) 217/22.05.2003. számú Törvény újból megjelentetve, módosítva a 174/13.07.2018. számú Törvénnyel a családon belüli erőszak megelőzéséről és az az ellen folytatott harcról.
- 4) 30/17.03.2016. számú Törvény az Európa Tanács Isztambuli Egyezményének ratifikálásáról.

Másodlagos jog:

- 1) 197/09.02.2006. számú Kormányrendelet, módosított kormányhatározat a fogyatékkal élő emberek jogvédelméről, illetve az ezzel kapcsolatos programokról, valamint a szociális segítségnyújtásról az időseknek, a fedél nélkülieknek és a családon belüli erőszak áldozatainak;

2) 49/19.01.2011. számú Kormányrendelet, mely megengedi egy multidiszciplináris csoport számára, egy hálózat részeként működve, a beavatkozást gyermekek elleni erőszak és a családon belüli erőszak eseteiben, illetve hozzájárul ezek megelőzéséhez, valamint kialakítja a multidiszciplináris és intézmény-közi beavatkozás módszertanát gyermekek kizsákmányolása, vagy munkacélú kizsákmányolásnak kitettségük esetén, emberkereskedők gyermekáldozatai esetében, valamint olyan migráns gyerekek vonatkozásában, akik idegen országokban az erőszak más formáinak vannak kitéve;

3) 365/24.05.2018. számú Kormányrendelet, amely jóváhagyja a 2018-2021 közötti, az esélyegyenlőség támogatásáról és a nőkkel és férfakkal való bánásmódról, valamint a családon belüli erőszak megelőzéséről és az az elleni küzdelemről, szóló nemzeti stratégiát, valamint ennek műveleti tervét.

Harmadfokú releváns jogszabályok

A Munkaügyi, Társadalmi Szolidaritási és Családügyi miniszter rendelete 2004-ből, amely jóváhagyja a következőket:

- 1) Minőségi normák a családon belüli erőszak áldozatainak védelmével foglalkozó szociális szolgáltatók számára;
- 2) Együttműködési eljárások a családon belüli erőszak eseteinek megelőzése és monitorozása terén;
- 3) Útmutató szociális szolgáltatások megszervezéséhez a családon belüli erőszak megelőzése és az az ellen folytatott küzdelem érdekében.

2. Útmutatás szakembereknek a jogszabályok végrehajtásához

2017-ben a román Nemzeti Magisztratúra Intézet¹⁹ nagyobb figyelmet kezdett fordítani a családon belüli erőszakkal foglalkozó ügyészek számára nyújtott gyakorlatokra és kiegészítő továbbképzésekre a családon belüli erőszak témájában.

2014 és 2017 között a rendőrség által megvalósított, a Norvég Pénzügyi Mechanizmus 2009-2014 között finanszírozott projektjének részeként készült és került szétosztásra egy, a bevált gyakorlatokat tartalmazó kézikönyv olyan szakemberek számára, akik a családon belüli erőszak ellen küzdenek. Ezen felül 42 szakembert oktatónak képeztek ki (23 rendőrtiszt, 10 ügyész és 9 bíró).

2016-ban öt képzési programot szerveztek családon belüli erőszak témájában melyen 379 rendőrtiszt, ügyész és bíró vett részt. Ezen kívül a Norvég Pénzügyi Mechanizmus a 2009-2014 közötti időszakban összesen 72 bíró és ügyész részvételét finanszírozta oktatók képzésében, a családon belüli erőszak kezelésének témájában.

3. Jogorvoslat polgári jog alapján

A védelmi határozatokat a 2017/2003. számú Törvény 23-25. cikke alapján szabályozzák.

Nincsenek statisztikai adatok az erőszak formáiról, a polgári bíróság előtti fellebbezésekről, az elfogadott megoldásokról. A Magisztratúra Legfelső Tanácsa adatrendszere szerint a védelmi határozatokhoz kapcsolódó statisztikai adatok a következők:

Kiskorúak és család – Védelmi határozat	2016	2017
Elsőfokú bíróság	5577	6430
Fellebbezés	1198	1291
Felülvizsgálat	85	81
Kiadva	2170	2894
Összesen	6860	7802

¹⁹ A Nemzeti Magisztratúra Intézet jelentéséből 2017. évre vonatkozóan, 8. oldal. http://www.inmlex.ro/fisiere/d_2110/Raport%20de%20activitate%20al%20INM%20pe%20anul%202017.pdf.

4. Kártérítés

A román jogszabályok alapján a következő módon követelhet az áldozat az elkövetőtől kártérítést:

- 1) A kártérítés igénylése a büntetőeljárás során, a Büntető Törvénykönyv alapján;
- 2) A büntetőeljárás megindítása, vagy befejezése után külön eljárás kezdeményezése a 2011/2004. számú Törvény rendelkezéseinek alapján;
- 3) Polgári eljárást indíthat a bűncselekmény eredményeképpen elszenvedett veszteségek miatti kártérítésért.

Nincs rendelkezésre álló adat arra nézve, hogy hány áldozat kért vagy követelt kártérítést az elkövetőtől, sem pedig arra nézve, hogy hány áldozat kapott ilyen kártérítést.

5. Igazgatási és igazságügyi adatok

a) Egy nő halálával végződő esetek

A román rendőrség szerint 2016-ban 64 emberöléses eset végződött 42 esetben egy női áldozat halálával, 2017-ben 84 emberöléses eset, illetve 72 emberölési kísérlet következtében 22 női áldozat vesztette életét.

Nincs adat arra nézve, hogy hány esetben tudtak a hatóságok egy nő erőszaknak való kitettségéről.

Az ezen esetekhez kapcsolódó elítéltek száma; összesen 191 vádlott került emberölés miatt bíróság elé 2016-ban, 138 pedig 2017-ben. Nem lehetett kapcsolatot találni az emberölés elkövetői és azok között, akik 2016 és 2017-ben emberölési kísérletet hajtottak végre, mert biztonsággal nem lehetett megállapítani, hogy az ebben az időszakban bíróság elé állított vádlottak valóban abban az évben azt a bűncselekményt elkövették. A nyomozati cselekmények tartama meghaladja az általunk figyelembevett időszakot.

b) Emberölési kísérletek esetei

A román rendőrség szerint 2016-ban 64, 2017-ben 72 emberölési kísérlet történt.

Nincs adat arra nézve, hogy hány esetben tudtak a hatóságok egy nő erőszaknak való kitettségéről.

c) Áldozatok vagy harmadik fél által tett panaszok száma

Összesen 35.302 feljelentést tettek áldozatok vagy harmadik felek 2016-ban és 36.245 feljelentés történt 2017-ben.

d) A büntetőeljárások és egyéb jogi lépések száma

2016-ban összesen 35.202 büntetőeljárást kezdeményeztek. Ez a szám 2017-ben 36.245 volt.

e) Elítélt elkövetők száma a fent felsorolt esetek miatt

Nem lehetett kapcsolatot találni a büntetőeljárások száma és az elítélt elkövetők száma között.

V. NYOMOZÁS, BÜNTETŐELJÁRÁS, ELJÁRÁSJOG ÉS VÉDŐ INTÉZKEDÉSEK

1. Intézkedések a gyors és megfelelő válaszok megadására

Romániában a legfontosabb intézkedés az azonnali és megfelelő válaszadásként, az úgynevezett azonnali távoltartási határozat, melyet a rendőr, amennyiben közvetlen veszély áll fenn, a helyszínen bocsáthat ki.

2. A rendészeti szervek által végrehajtott beavatkozások száma

A rendőrség 2016-ban és 2017-ben valamennyi bejelentés esetében közbelépett, további adat nem állt rendelkezésre.

3. Kockázatértékelési eljárások

A rendőr, az azonnali távoltartási határozat kibocsátásával kockázat-felmérési eljárást követ, melynek során számos kérdést tesz fel az azonnali vagy közvetlen kockázat meghatározásának érdekében.

Ezen kívül az a személy, akinek élete, vagy fizikai, vagy pszichikai integritása vagy szabadsága családon belüli erőszak következtében kockán forog, védelmi határozatot is kérhet a bíróságtól, melynek tartama maximum hat hónap lehet. Ez a határozat megújítható.

4. Az irányelvek és rendeletek végrehajtása

A 2012/29/EU Irányelv meghatározza a bűncselekmények áldozatainak jogait, támogatásukat és védelmüket, 2011/99 EU Irányelv az európai védelmi határozatról, a 606/2013. számú Rendelet a polgári ügyekben a védőintézkedések kölcsönös elfogadását szabályozza. Ezeket, a büntetőeljárás törvény és néhány speciális törvény módosítása által a román Nemzeti Jogszabályokba átültették. Ezek: a Büntető Törvénykönyv, 211/2004. számú törvény, 217/2003. számú törvény, 92/2006. számú törvény, 302/2004. számú törvény és 206/2016. számú törvény.

5. Vészhelyzeti távoltartási határozatok

A rendőrség ideiglenes távoltartási határozatlagfeljebb 5 napra (vagy 120 órára) bocsáthat ki. A kezdeti időszak meghosszabbítható, de jure, annyi időre, amennyi ahhoz szükséges, hogy a védelmi határozathoz szükséges igazságügyi eljárások végbemehessenek. Az elkövetőt tájékoztatják erről az eljárásról.

6. Védelmi határozattal kapcsolatos adatok

Év	2016	2017
Bíróság által kibocsátott védelmi határozat	2170	2894
Bíróság által kibocsátott védelmi határozat megszegésének száma	743	1011

7. Ex parte jogi eljárások

Romániában a törvény nem teszi lehetővé az *ex parte* jogi eljárások lefolytatását. A formális feljelentés megléte dönti el, hogy a büntetőeljárás megindul-e. Amennyiben a büntetőeljárást *ex officio* kezdeményezték a törvény keretein belül, a feljelentés csak akkor visszavonható, ha azt az ügyész jóváhagyta. (Büntető Törvénykönyv 158. cikk, 4. bekezdés).

A nemi alapú erőszakról szóló nemzeti szakosított képzés résztvevői, Brassó, Románia, 2019. május 31. (EBESZ / Alina Munteanu)

8. Az áldozatnak nyújtott támogatás a jogi eljárások folyamán

A 217/2003. számú törvény, valamint a szociális szolgáltató akkreditáció alapján az NGO-k segítséget és támogatást ajánlhatnak az erőszakos cselekmények áldozatainak.

9. Védelmi intézkedések a nyomozás és a bírósági eljárás során

A bűnügyi nyomozás során a következő védőintézkedéseket lehet elrendelni vagy *ex officio*, vagy kérés alapján:

- a) Az áldozat háztartásának megfigyelése és védelme, vagy ideiglenes háztartásban történő elhelyezés;
- b) Az áldozat vagy az áldozat családtagjainak fizikai védelme a nyomozás folyamán;
- c) Személyi védelem, melynek során az áldozat álnevet kap vallomása aláírásához;
- d) Az áldozat meghallgatása fizikai jelenlét nélkül, audió, videó módszer alkalmazásával, eltorzított hang és kép felhasználásával.

A bírósági tárgyalás során a bíróság a következő intézkedések közül egyet vagy többet is elrendelhet:

- a) Az áldozat háztartásának megfigyelése és védelme, vagy ideiglenes háztartásban történő elhelyezés;
- b) Az áldozat vagy az áldozat családtagjainak fizikai védelme a nyomozás folyamán;
- c) A bírósági meghallgatás zárt ajtók mögött az áldozat esetében;
- d) Az áldozat meghallgatása fizikai jelenlét nélkül, audió, videó módszer alkalmazásával eltorzított hang és kép felhasználásával;
- e) Személyi adatok védelme, melynek során az áldozat álnevet kap vallomása aláírásához.

Miután az ítélet megszületett, az elkövetőnek, kiegészítő büntetésként megtilthatják az áldozattal, vagy annak családjával való kommunikációt, illetve bizonyos távolság megtartásra kötelezik ezektől a személyektől.

10. Ingyenes jogsegély és jogosultsági kritériumok

A Román Büntető Törvénykönyv rendelkezései szerint a sértett félnek jogában áll magát egy vagy több védőügyvéddel képviseltetni az egész bűnügyi nyomozás során, valamint az előzetes meghallgatások és a bírósági meghallgatások folyamán. Az igazságügyi hatóságoknak kötelező az áldozatot az ezzel kapcsolatos jogáról tájékoztatni.

Ezen felül a 2011/2004.sz. törvény (a módosításokkal és kiegészítésekkel) a bűncselekmények áldozatainak védelmét biztosító intézkedésekről 14-30 cikke kimondja, hogy kérésre ingyenes jogi segítség jár az áldozatnak.

1. A MULTISZEKTORÁLIS EGYÜTTMŰKÖDÉS FOKOZÁSA

A következő fejezet két fő pontra összpontosít.

- a) A projekt végrehajtásából eredő megállapítások és bevált gyakorlatok felhasználása a multiszektorális együttműködés fokozásában.
- b) További ajánlások a multiszektorális koordináció fenntartására és fokozására a projekt időkeretén túl.

a) Megállapítások és bevált gyakorlatok a multiszektorális koordináció területén

A nemi alapú erőszak egy komplex és sokrétű jelenség. A NAE különböző formáival elkülönülten foglalkozni egy ilyen mélyen gyökeredző probléma kezeléséhez nem elégséges. Az erőszak valamennyi formájának megelőzéséhez és az azzal való foglalkozáshoz mindenképpen valamennyi kulcsszereplő koordinált és átfogó intézkedéseire van szükség (rendészet, bíróság, ombudsmanok, egészségügyi szolgálat, szociális szolgálat és a civil társadalom szervezetei), melyek magukban foglalják az egységesített műveleti eljárásokat és a multiszektorális kereteket.

A projekt egyik célja az együttműködés és a koordináció fokozása volt valamennyi releváns ügynökség között (kormányzati és önkormányzati) így hozzájárulva a NAE esetében alkalmazott multiszektorális megközelítéshez, hangsúlyozva az irányítási mechanizmus megerősítését.

Bevált gyakorlatok: Ausztria

A projekt zárókonferenciáján az Osztrák Szövetségi Igazságügy minisztérium képviselője példákat mutatott be azokról a legjobb gyakorlatokról, melyek a NAE és a multiszektorális koordináció területéről származnak, és amelyek az áldozatközpontú megközelítésekre fókuszálnak. A képviselő két tárcaközi munkacsoport munkáját és struktúráját mutatta be (IMAG / *Interministerielle Arbeitsgruppe*) – az egyikük az áldozatnak az eljárások folyamán nyújtott támogatással foglalkozik, a második pedig a nők erőszak elleni védelmével. Ezek a kormányzat és az áldozatsegítő szervezetek koordinációjának hatékony együttműködési példái. Ezen munkacsoportok találkozóik során megbeszéléseket folytatnak az általános problémákról és egyedi esetekről, céljuk olyan intézkedések kialakítása, melyek javítják az együttműködést és a koordinációt valamennyi releváns érdekelt között, valamint növelik a válaszadás hatékonyságát az áldozatok érdekében. Az NGO képviselők így lehetőséget kapnak, hogy általános és esetspecifikus visszajelzést adjanak a kormánynak, ami hozzájárul a munkamódszerek javulásához és a megközelítésekhez.

A projekt célja a multiszektorális koordináció erősítése, nemzeti Irányító Bizottságok, Munkacsoportok és Referencia Csoportok létrehozására, valamennyi, a projekt kedvezményezettjei közé tartozó országban (Bulgária, Magyarország és Románia). Magas szintű vezetők és gyakorlati szakemberek kerültek kijelölésre az adott országok rendőri hatóságaitól, ügyészi hivatalaitól és áldozatsegítő szolgálataitól, akiket a nemzeti Irányító Bizottság, illetve a Munkacsoportok tagjainak neveztek. Ezen felül a civil társadalom képviselői (az NGO-k és a tudományos világ) közül is választottak és jelöltek képviselőket a nemzeti referencia csoportokba. Ezen csoportok kialakítása nemcsak a multiszektorális együttműködéshez járult hozzá, hanem a projekt tevékenységeinek fenntartásához is, ahhoz, hogy a helyeik magukénak érezzék a projektet.

Bulgáriában a következő intézmények/szervezetek képviselői lettek a nemzeti Irányító Bizottság, Munkacsoport és Referencia Csoport tagjai: az Országos Rendőrségi Főigazgatóság, a Legfelső Semmisségi Ügyészség Hivatala, a Nemzeti Igazságügyi Intézet, a Nemi Alapú Erőszak Elleni Védelmi Szövetség, Bolgár Társadalmi Nemeket Kutató Alapítvány, a Demokrácia Tanulmányok Központ, a szófiai „St. Kliment Ohridski” Egyetem Jogi Kar.

Magyarországon ezek a csoportok a következő szervezetekből választottak képviselőket: Országos Rendőr-főkapitányság, Országos Kriminológiai Intézet, Fővárosi Bíróság Bűnügyi Kamarája, Központi Kerületi Bíróság, Budapest Főváros Ügyészségi Hivatala, a Közzolgálati Egyetem Jogi Kara, az Országos Krízis Menedzsment Információs és Telefonszolgálat, a Nyugat-Dunántúli Regionális Krízis Menedzsment Ambulancia, és a Nemzeti Közegészségügyi Intézet.

Romániában a nemzeti bizottság és a csoportok a román Rendőrség Általános Felügyeletének képviselőiből, a Legfelsőbb Semmisségi Bíróság mellé rendelt Ügyészségi Hivatal, az Iasi Bíróság, a Nők és Férfiak Közötti Esélyegyenlőség Nemzeti Ügynöksége, a Sensiblu Alapítvány, Anais Egyesület és Necuvinte Egyesület képviselőiből állt.

Valamennyi projekt tevékenységet a nemzeti bizottságokkal szoros együttműködésben terveztek és hajtottak végre, így biztosítva a maximális hatást és a fenntarthatóságot. Például a bizottság tagjait bevonták egy alapvető igényfelmérés folyamatába és a helyzetelemzésbe, a képzési tanterv és anyagok kialakításába, a regionális oktatók képzése kurzusokba, ezen anyagoknak a nemzeti szakosított képzésekhez történő adaptálásába, a képzésen résztvevők kiválasztásába, az információs kampányok promóciós anyagainak tervezésébe és szétosztásába, valamint valamennyi tevékenység monitoringjába. Ezen felül a nemzeti bizottságok hozzájárultak valamennyi projekt tevékenység hatásához és fenntarthatóságához. Kiálltak a tanterv és képzési anyag intézményesítése, az oktatóknak az elkövetkező képzési tevékenységekhez történő beosztása és az információs anyagok promóciója mellett a projekt időkeretén túl is.

Multiszektorális koordináció a helyzetelemzések végrehajtása során

A nemzeti bizottságok képviselői összefogtak és valamennyi kedvezményezett országban helyzetelemzést hajtottak végre. Ennek az elemzésnek a célja az erősségek, gyengeségek, a NAE áldozatainak adott válaszokhoz kapcsolódó, meglévő bűnügyi igazságszolgáltatási infrastruktúra viselkedési mozgatórugóinak beazonosítása, valamint az ilyen esetek jelentésének és a másodlagos áldozattá válás eseteinek megismerése volt. A helyzetelemzések összefoglalóját a jelentés I. fejezete tartalmazza.

Bevált gyakorlat: Bulgária

Bulgáriában a Nemzeti Irányító Bizottság, Munkacsoport és Referencia Csoport létrehozását a projekt hozzáadott értékeként nevezték meg. Ezek létrehozása feltárta a multiszektorális koordináció előnyeit, nem csupán az állami testületek között, de a civil társadalommal is.

Igen fontos volt a NAE-ra adott válaszok gyengeségeinek és erősségeinek megértéséhez valamennyi érdekelt fél bevonása a helyzetelemzés folyamatába, mely a legfontosabb szereplők közötti interakció közvetlen eredménye. Miközben hangsúlyozták az egymástól elkülönülten végzett munka hátrányait, feltárták a büntető és polgári jog között meglévő összekötő mechanizmusokat.

A projektzáró konferenciáján a bolgár Irányító Bizottság jelezte, hogy a helyzetelemzés megállapításai felnyitották a szemüket, különösen a jogszabályi keretet, az adatgyűjtést, a nyomozást és a védelmet illetően. Így például, az elemzés támogatta a jogi keret jobb megértését és hozzájárult a jogszabályi változásokhoz, jó példa erre, hogy 2019-ben megtörtént a zaklatás kriminalizálása. Ezen felül az elemzés rávilágított a jobb adatgyűjtés szükségességére. Az e területen tett megállapítások a hatóságok által vezetett új projektbe is beépülnek, mely projekt az egységes információs rendszer létrehozását célozza a családon belüli erőszak és a NAE adatainak tárolására. Az új rendszer információkat fog tartalmazni a kockázatértékeléshez, a nyomon követéshez és az áldozatok számára nyújtott támogatáshoz. A rendszerhez, mely további információt fog tartalmazni a felfegyverkezett személy által elkövetett családon belüli erőszak eseteire, valamennyi releváns hatóság hozzá fog tudni férni.

Multiszektorális koordináció a képzési tevékenységek során

A projekt során a képzési tevékenységek célközönsége elsősorban a rendőrtisztek, a nyomozók és az ügyészek voltak. A multiszektorális együttműködés előnyeinek és szükségességének hangsúlyozásaként a képzési programok utolsó napján egy kapcsolódó workshop is megrendezésre került bírók, ügyvédek, szociális munkások és áldozattámogató szervezetek számára. Ezek a workshopok multidiszciplináris szempontból vizsgálták a NAE esetekre adott válaszokat. A workshopokban a fókuszcsoport-módszertant alkalmazták. A résztvevőket három multidiszciplináris csoportba osztották, minden csoportban, résztvevőként volt rendőr, nyomozó, ügyész, bíró, szociális munkás és áldozatsegítő szervezet képviselője is. Minden csoporthoz

A nemi alapú erőszakról szóló regionális oktatóképző tanfolyam résztvevői, Budapest, Magyarország, 2019. március 29. (EBESZ / Alina Munteanu)

kijelöltek egy moderátort, aki egy-egy valódi esetet ismertetett három lépésben. A moderátorok az esettörténet valamennyi lépésénél célzott kérdéseket tettek fel és úgy irányították a beszélgetést, hogy a következő kérdésekre választ kaphassanak: *Mi volna ebben a fázisban az ideális reakció? Milyen eszközök és források állnak rendelkezésre a való életben? Mit lehetne tenni, hogy a szakadék az ideális és a való élet között szűküljön?* Ezt a módszertan az oktatók képzése során alkalmazták először és később a nemzeti szakosított képzés módszertanába is beépült. Ez utóbbi esetben egy esettanulmányt adaptáltak a nemzeti jogszabályokhoz. A résztvevők és a megfigyelők ezekben a képzési programokban a workshopokat innovatívnak és hasznosnak minősítették, tekintettel a NAE esetek kihívást jelentő jellegére. A módszertan és az esettörténetek, melyeket a workshopok során használtak, a jelen jelentés mellékletében találhatók, az egyes nemzeti nyelveken (bolgár, magyar, román).

Multiszektorális koordináció a figyelemfelhívó kampányok során

A figyelemfelhívó tevékenységek egyik célja, melyet a projekt során valósítottak meg, a NAE esetek bejelentésére történő bátorítás. Ennek érdekében poszterek készültek, melyeket a hagyományos és a közösségi média segítségével publikáltak 2019-ben a Nemi alapú erőszak elleni globális aktivizmus 16 napja alatt. A posztereken a legfontosabb üzenet a bejelentési mechanizmusra utalt: a „112”-es számon az esetek jelentése a rendőrség számára és a nemzeti segélyvonal-szám, ahol segítséget vagy tanácsot lehet kérni. A posztereket az országos rendőrkapitányságok, az ügyészi hivatalok, bíróságok és NGO-k osztották szét. A multiszektorális koordináció e szintje a tájékoztatás területén először valósult meg a három kedvezményezett országban. Nem csupán arra bátorított, hogy az eseteket az áldozatok a meglévő mechanizmusok segítségével jelentsék be, de aláhúzta a jobb multiszektorális koordináció és előrehaladás fontosságát az adott válaszok egységesítése vonatkozásában.

b) Ajánlások a multiszektorális koordináció területén

Koordináció és adatgyűjtés

- Jöjjön létre egy keret a multiszektorális koordináció számára az ügynökségek között és jelöljenek ki egy meghatározott testületet a koordináció vezetésére, a koordináció monitorozására és hatékonyságának értékelésére.
- Maradjon meg a projekt keretében létrejött nemzeti mechanizmus, (nemzeti Irányító Bizottságok, Munkacsoportok és Referenciacsoportok), hogy a már két éve tartó együttműködésből származó előnyök tovább folytatódjanak.
- Legyen együttműködés, kommunikáció és információ megosztás a legfontosabb ügynökségek között, melyek a NAE esetek megelőzésében, nyomozásában, büntetőeljárásában és nyomon követésében szereppel bírnak.
- Alkalmazzanak részvételi/befogadó megközelítéseket a törvény és a szakpolitika terén az NGO-któl és mindazoktól származó tudás és visszajelzés beépítése által, akik közvetlenül az áldozatokkal és az elkövetőkkel dolgoznak.
- Legyen elérhető adat a NAE esetekkel kapcsolatban és ezek minősége és megbízhatósága a szisztematikus gyűjtés, nyilvántartás és központosítás alapján javuljon. Vegyék figyelembe az adatok lebontásának szükségességét az áldozat és az elkövető neme, az erőszak típusa és az áldozat és az elkövetők kapcsolata alapján.
- Gyűjtsenek adatokat az esetek előrehaladásának és eredményének monitorozásához és jó és rossz gyakorlatok beazonosításához.

Képzés szakemberek számára

- Használják fel a projektből származó jó gyakorlatokat olyan workshopok megrendezéséhez, ahol valamennyi fontos szereplő, mindazok, akik a megelőzésben a nyomozásban, a büntetőeljárásban és a NAE esetek nyomkövetésében részt vesznek (a módszertan és az esettanulmányok példái a jelentés mellékletében találhatóak).
- A képzési programokba vonják be, részben résztvevőként, részben pedig oktatóként valamennyi ágazat legfontosabb szakembereit.

Beavatkozás és támogatás

- Alakítsanak ki vagy vizsgáljanak felül, valamint intézményesítsenek bizonyos protokollokat, útmutatókat, eljárásokat és minőségi szabványokat a legfontosabb szektorok által a NAE esetekre adandó válaszok irányítása céljából, különös tekintettel az információ megosztásra és a másodlagos áldozattá válás csökkentésére szolgáló erőfeszítések koordinációjára, valamint a további incidensek megelőzésére.
- Legyenek olyan világos jelentési és irányítási eljárások, melyeket valamennyi résztvevő elfogad.

Figyelemfelhívás

- Figyelemfelhívó tevékenységek tervezésénél, végrehajtása során tekintetbe kell venni az egységes, koordinált megközelítést, valamennyi kulcsszereplőt bevonva, illetve konzultálni kell velük nem csupán a tervezés, de az anyagok szétosztásának időszakában is.
- Gondoskodni kell arról, hogy ezek a figyelemfelhívó tevékenységek világos és egyértelmű üzenetet küldjenek a NAE-val kapcsolatos zéró toleranciát illetően, tájékoztassák az áldozatokat jogairól és tegyék lehetővé számukra, hogy felismerjék a NAE különböző formáit és annak következményeit. Valamennyi résztvevőnek meg kell erősítenie ezeket a kulcsfontosságú üzeneteket.

2. GYAKORLATI SZAKEMBEREK KÉPZÉSE

A következő fejezet két fontos pontra összpontosít:

- a) Megállapítások és bevált gyakorlatok a projekt megvalósításának alapján a szakemberek NAE-vel kapcsolatos ismereteinek, készségeinek és hozzáállásának fejlesztése terén.
- b) További ajánlások a képzés területén NAE témában.

a) Megállapítások és bevált gyakorlatok a gyakorló szakemberek képzése területén

A szakemberek első reagálása a NAE áldozataival kapcsolatban dönti gyakran el, hogy az áldozat akar-e jogi lépéseket tenni, vagy a másodlagos áldozattá válástól való félelmében visszavonja a vádakát. A bünygyi igazságszolgáltatási rendszernek a NAE különböző formáira adandó válasz terén meglévő hiányosságai miatt sok áldozat további bántalmazás kockázatának van kitéve. Ezen hiányosságok közé tartozik, a teljesség igénye nélkül, a nem megfelelő rendőri reagálás, nem hatékonyan működő távoltartási határozatok, jogi és szakpolitikai hiányosságok vagy a gyenge minőségű együttműködés az áldozatsegítő szolgálatokkal. Az, hogy a NAE eseteket kis számban jelentik be, betudható a büntető igazságszolgáltatási rendszerhez fűződő alacsony szintű bizalomnak, az emberek véleménye ugyanis az, hogy ezeknek a rendszereknek a reagálása a NAE esetekre negatív minőséggel jellemezhető. A kompetens és empatikus reagálás a rendészeti és igazságügyi szakemberek részéről az áldozatokban bizalmat ébreszthet és emelkedő számú bejelentett esetet eredményezhet.

A projekt egyik fő célja a rendőrök, nyomozók és az ügyészek NAE-vel kapcsolatos tudásának, felkészültségének és érzékenységének fokozása volt, ezzel javítva a NAE esetekre adott válaszaikat.

Ebből következően további cél volt a büntető igazságszolgáltatásba fektetett bizalom növelése, közvetlen eredményeképpen pedig a bejelentett esetek számának növekedése.

Ezen célok érdekében a projekt keretében regionális oktatókat képeztek ki és három nemzeti szakosított képzést is bonyolítottak a NAE-vel kapcsolatos témában rendőrök, nyomozók és ügyészek számára, melyben a hangsúlyt az ilyen esetekre adott válaszoknál az áldozatközpontú megközelítésre kívánták helyezni. A képzési tevékenységek utolsó napján kiegészítő workshopokat szerveztek bírók, szociális munkások és áldozatsegítő szervezetek számára. A workshopok célja a multiszektorális megközelítés szükségességének alátámasztása volt.

Képzési anyagok összeállítása a regionális oktatókat képző tanfolyamok céljára

A svédországi Linnaeus Egyetem Rendőri Oktatási Intézet szakértői alakították ki a regionális oktatók képzése kurzusok tananyagát. A képzés célja egy informális oktatókból álló regionális hálózat létrehozása, akik rendelkeznek a szükséges tanítási, elméleti tudással és gyakorlati tapasztalatokkal ahhoz, hogy nemzeti képzési programokat alakítsanak ki, illetve hajtsanak végre olyan rendőrtisztek és ügyészek számára, akik NAE esetekkel foglalkoznak.

Az oktatók képzése kurzus elsősorban az úgynevezett humán készségek (soft skills) fejlesztésére fókuszált, mivel a hatékony válasz a NAE esetekre aktív hallgatást igényel. A tananyag a következő témákkal foglalkozott: NAE formai okai és tényezői; viktimológia és krízis kialakulása; áldozatközpontú megközelítés. Áldozatokkal kapcsolatos hozzáállás, áldozatok jogai és áldozat támogatás (humán készségek), modern interjú technikák és kommunikációs készségek; fenyegetés, kockázatelemzés és biztonsági tervek; együttműködés a civil társadalommal és pedagógia, kurzustervezés és képzési módszertan. A képzés tananyagát a jelentés mellékletében bolgár, magyar és román nyelven lehet megtalálni.

A tanulás előadások, beszélgetések, esettanulmányok, gyakorlatok és reflexiók formájában zajlott, egyéni és csoportos formában. Többek között gyakorlatokat tartottak krízis kommunikációból és konfliktus megoldásból, aktív hallgatásból és a tudás és az elképzelések megosztásáról. Az úgynevezett „word café”, vagyis a közösségi alkotó módszert használták, ezzel teremtve informális, kreatív és kellemes atmoszférát a résztvevők számára.

Bevált gyakorlat: Linnaeus Egyetem

Ötletek a felnőttoktatás területére vonatkozóan a svédországi Linnaeus Egyetem Rendőri Oktatási Intézetének szakértőitől

A regionális oktatók képzése kurzust a svédországi Linnaeus Egyetem Rendőri Oktatási Intézetének két szakértő oktatója fejlesztette ki és vezette. A képzés alapelve a cselekedve tanulás volt. Ennek a megközelítésnek az alapja az a tény, hogy a résztvevők jobban értik és gyorsabban tanulják az anyagot a magas szintű részvételen alapuló tevékenységek által (ennek eredménye az úgynevezett „mély tanulás, mint előadások során. A mélytanulás legfőbb elvei a következők:

1. Cselekedve tanulás és aktivizálódás saját kezdeményezésre;
2. Tanulás a kontextusból és más értelmezésekből;
3. Tanulás párbeszéd és másokkal való kooperáció által;
4. Tanulás motiváló feladatok által, melyet a résztvevő szintjére adoptálnak;
5. Tanulás a teljesítménnyel kapcsolatos visszajelzés alapján;
6. Tanulás a tanulásban való elmélyülés által.

Ezen elvek mellett a Linnaeus Egyetem szakértői rávilágítottak a résztvevőnek jelölt megfelelő személyek kiválasztásának fontosságára (motivált, pozitív, kíváncsi, lehetősége van a változtatásra), így lehet az elkötelezettséget és az érdeklődést magas szinten tartani (szervezeti és személyi elkötelezettséget egyaránt) és a tudást és felkészültséget másoknak átadni.

A megfelelő résztvevők kiválasztása

A regionális oktatók képzése kurzusok résztvevői felkészültek arra, hogy nemzeti oktatókká váljanak. A terv az volt, hogy visszatérnek országaikba és kollégáiknak fognak képzéseket tartani. Hosszú távú elkötelezettség és szerződéses megállapodások támasztják alá a tudás és felkészültség átadását, ezek voltak a nevezés és a kiválasztás legfőbb kritériumai.

Bevált gyakorlat: Bulgária, Magyarország és Románia

A tudás és felkészültség átadásának biztosítására szervezeti szinten a román hatóságok úgy döntöttek, hogy résztvevőként az oktatók képzése kurzusokra olyan rendőröket és ügyészeket jelölnek, akiknek megbízatása a szolgálaton belüli képzésre szól. Ezen felül a nemzeti rendőr iskolákból és a Nemzeti Rendőrákadémiából szakértőket jelöltek résztvevőként a kurzusra. Olyanokat, akik beosztásuk alapján képesek befolyást gyakorolni a nemzeti rendőroktatási tananyagra, és el tudják juttatni a tudást és a felkészültséget a rendőrtiszt hallgatóknak.

Ugyanezt a megközelítést alkalmazták a bolgár hatóságok, akik olyan rendőrtiszteket és ügyészeket jelöltek, akiknek lehetőségük van változtatásokat végrehajtani saját területükön, de jelölték a Rendőrákadémia oktatóit is. Így például az egyik résztvevő a képzésen a bolgár Főügyész helyettes volt, akinek szava van az elkövetkezendő képzési anyagok és tevékenységek kialakításában. Egy másik ügyész, aki részt vett a regionális kurzuson, átadta azt az információt, melyet a képzés során az információs anyagok segítségével szerzett, és ezeket a rendőrájárőrök munkájába is beépítette. Ezen felül, jó gyakorlatként, az NGO-k tagjai, szociális munkások és áldozatsegítők is bevonásra kerültek a képzési tevékenységekbe.

Magyarországon, a Nemzeti Közszerológati Egyetem Rendészeti Karának egyik oktatója vett részt az oktatók képzése kurzuson. Ez segített változtatásokat végrehajtani a tananyagban és a képzési módszertanban. Sok új témát tettek hozzá a tantárgyakhoz, beleértve a viktimológiát, a törvényszéki meghallgatásokat (a PEACE modell²⁰ felhasználásával), aktív hallgatási és kihallgatási technikákat. Ezen kívül a Rendészeti Kar néhány diákja diplomamunkájában az áldozat meghallgatási technikák bevált gyakorlataival foglalkozik. Ezek a fejlemények hozzá fognak járulni a gyakorlati szakembereknek NAE-val kapcsolatos viselkedésének és hozzáállásának megváltozásához.

Az oktató-képzési kurzus platformot teremtett a három országból érkező gyakorlati szakemberek számára a dialógushoz és a tapasztalatcseréhez. Így például a csoport-gyakorlatok során, a különböző országokból érkezett résztvevők ki tudták cserélni egymás között a jó gyakorlatokat a multiszektoralis koordináció terén, a kockázat- és fenyegetés-értékelésnél, a távöltartási határozatok, az irányítási mechanizmusok és az erőszakos cselekmények megelőzése témájában.

A nemzeti alapú erőszakról szóló regionális oktatóképző tanfolyam résztvevői, Budapest, Magyarország, 2019. március 29. (EBESZ / Alina Munteanu)

²⁰ PEACE A nyomozó kihallgatási modellje (T – terv és előkészítés, E – tevékenység és magyarázat, A – beszámolás, C – lezárás, E – értékelés).

Képzési anyag kidolgozása a nemzeti szakosított képzési programok számára

A nemzeti szakosított képzési programok esetében a képzők, illetve az oktatók (a regionális képzési program résztvevői) a tananyagot, és az anyagokat a helyi kontextushoz és igényekhez adaptálták.

Így például, a bulgáriai szakosított képzés során az oktatók hangsúlyozták azokat az eljárásokat, melyeket a tárgyalás előtti eljárás kezdeményezésekor és távollattartási határozatban foglaltak megsértése esetében kell lefolytatni. Ezen belül az ENSZ Nők Elleni Diszkrimináció Megszüntetéséért Felelős Bizottságától (CEDAW) kapott eseteket használták fel esettanulmányként és a beszélgetések és csoportmunkák alapjául. Magyarországon a képzési programok elsősorban a meghallgatási technikákra, az áldozatokkal szemben tanúsított magatartásra és a védőintézkedésekre fókuszáltak. A romániai képzési tevékenység során különös figyelmet fordítottak az ideiglenes távollattartási határozat intézkedésére (amelyet védőintézkedésként nemrégiben vezettek be) és annak gyakorlati alkalmazására. Az általános tantervnek a helyi kontextusnak megfelelően történő átalakítása biztosította annak relevanciáját, hatását és a képzési tevékenységek fenntarthatóságát.

A megfelelő oktatók és a résztvevők kiválasztása

A regionális oktatók képzése kurzuson kiképzett szakemberek a tananyagot és az anyagokat adaptálták és a nemzeti szakosított képzési programokon adták elő. A Nemzeti Irányító Bizottság képviselői és a projekt csapat monitorozta a képzési tevékenységek végrehajtását.

Bevált gyakorlat: Magyarország

A Magyar Irányító Bizottság úgy határozott, hogy a regionális kurzus valamennyi résztvevőjét bevonják a nemzeti szakosított képzésbe. Az oktatók e csoportjába rendőrsztek, nyomozók, pszichológusok, ügyészek és a rendészeti fakultások oktatói tartoztak. Ez a megközelítés világított rá a NAE komplexitására, és arra, hogy szükség van jobb multiszektorális koordinációra a jobb megelőzés és válaszadás érdekében. A képzés középpontjában a meghallgatási technikák, kommunikáció, támogatás, védőintézkedések és az áldozatokkal kapcsolatos viselkedés állt. Ez a megközelítés annak a felismerésnek az eredménye, hogy a válaszadók humán készségeinek fejlesztésére nagyobb szükség van, mint nyomozási felkészültségük megerősítésére. A regionális oktatóképzés jó gyakorlatait követték és több időt hagytak az esettanulmányokra, a szerepjátékokra és a beszélgetésekre, valamint a tudás-átadás különböző formáira, illetve a korrekt hozzáállás, viselkedés kialakítására. A résztvevők a képzést nagyon innovatívnak és hatékornak értékelték. A magyar Irányító Bizottság folytatta az oktatók és a résztvevők tevékenységének monitorozását a projekt időszakán túlmenően és megállapították, hogy a tudást és készségeket információs ülések és a szakértők cseréjének alkalmazásával adták át a kollégáknak, társaknak.

Mindhárom országban külön hangsúlyt kapott az áldozatok és tanúk jogainak és érdekeinek védelme a nyomozás és a bírósági eljárás valamennyi szakasza során. Ide értendő az azonnali és megfelelő beavatkozás fontossága az áldozatok védelme és az erőszak megelőzése céljából, a megelőző műveleti intézkedések alkalmazása és a bizonyíték-gyűjtés. Az áldozatok biztonsága és jó érzése érdekében a rendőrök, az ügyészek, az ügyvédek és a szociális munkások jobb koordinációját hangsúlyozták, ami valamennyi nyomozás és bírósági eljárás kezdetétől fogva szükséges.

Bevált gyakorlat. Románia

Romániában a nemzeti szakosított képzés jelentős részét az újonnan létrehozott megelőző és távoltartó határozatnak szentelték (kockázatértékelés és ideiglenes távoltartási határozat) és azokkal a kihívásokkal foglalkoztak, melyek ezen intézkedések alkalmazásához kapcsolódnak. A román Irányító Bizottság kezdeményezésére egy bírót is meghívtak oktatóként, hogy vegyen részt a szakosított képzésen Romániában. Ez a megközelítés meglehetősen hatékony volt, mivel gyümölcsöző beszélgetéseket és véleménycserét indított el. Az elsőként reagáló rendőröknek lehetősége volt arra, hogy tevékenységüket a teljes büntető igazságszolgáltatási rendszer szempontjából elemezzék. Ez átfogóbb képet adott a témáról, lehetővé téve a szakemberek számára, hogy cselekedeteik következményei jobban tudatosuljanak bennük. Ezen kívül hozzájárult a NAE-esetek és az erőszak ciklusok összetettségének jobb megértéséhez. A bíró hangsúlyozta az áldozatok és a tanúk jogainak és érdekei védelmének szükségességét a nyomozás és a bírósági eljárás minden szakaszában. Ez magában foglalta a gyors és megfelelő beavatkozás fontosságát az erőszak megelőzésében és az erőszak elleni védelemben, a megelőző operatív intézkedések alkalmazásában és a bizonyítékok gyűjtésében. További megbeszéléseket folytattak az ex parte és az ex officio eljárásokról. A résztvevők egyetértettek abban, hogy a törvény keretein belül az ügynökségeknek gondoskodniuk kell arról, hogy a bűncselekmények kivizsgálása és büntetőeljárásuk ne teljes mértékben függjön az áldozat által benyújtott feljelentéstől, vagy panasztól, és hogy az eljárást akkor is folytatni kell, ha az áldozat visszavonja nyilatkozatát vagy panaszát.

Egy másik átadott jó gyakorlat, melyet a regionális oktatók képzéséből a nemzeti szakosított képzési programok átvettek az elkötelezettség és érdeklődés szintjének magasán tartása mind szervezeti, mind személyi szinten.

Bevált gyakorlat: Bulgária

Bulgáriában, például a nemzeti szakosított képzésen a Országos Rendőrség Főigazgatósága igazgató helyettesének és a Nemzeti Családon Belüli Erőszak és Nemek közötti Egyenlőség koordinátorának jelenléte kiemelte a téma fontosságát és aláhúzta a képzésben résztvevők számára a vezetői elkötelezettséget a NAE jelenség megelőzése és a megfelelő válasz megadása iránt. A Országos Rendőrség Főigazgatóságának igazgató helyettese hozzászólásában hangsúlyozta az áldozatok és tanúk jogainak és érdekeinek védelmét, annak szükségességét a nyomozás és az eljárás minden szakaszában az azonnali és megfelelő reagálás által, operatív megelőző intézkedések révén és a megfelelő bizonyítékok begyűjtése segítségével. Ezen kívül hangsúlyozta a rendőrök, ügyészek, ügyvédek, szociális munkások közötti együttműködés fontosságát, melynek a kezdetektől működnie kell, így az áldozatok nem érzik magukat egyedül a folyamat során. Értékelő visszajelzéseikben a résztvevők hangsúlyozták, hogy motiváltabbakká váltak attól, hogy látták, a rendőri felsővezetők komolyan veszik a témát és hozzátették azt is, hogy ez befolyásolni fogja őket a megszerzett tudás, szakértelem és viselkedésmód átadásában kollégáiknak.

A tudás és a szakértelem átadása mások számára

Bevált gyakorlat. Románia

Romániában a nemzeti szakosított képzés résztvevői kezdeményezték a megszerzett tudás és szakértelem átadását kollégáiknak. Ennek érdekében megyei szinten képzési programokat szerveztek. A nemzeti képzési program egyik résztvevője a következőket mondta: *Ma szerveztük meg az első képzési programot a közösségi rendőrökkel Bihor megyéből a NAE témájában. Ugyanazokat az anyagokat használtuk, amiket a nemzeti szakosított képzésen. A következő témákkal foglalkoztunk: kommunikációs technikák, kockázatértékelés, viktimológia és kríziskezelés, védelem és támogatás. A legfontosabb az volt, hogy kis csoportokban valódi eseteken dolgoztunk, csakúgy, mint a nemzeti képzésen tettük. Az összesen negyven közösségi rendőr konstruktív vitákat folytatott. Augusztustól kezdődően további találkozók szervezését tervezzük. El akarjuk érni, hogy a tudás és a szakértelem, melyet mi szereztünk meg a nemzeti képzés során, eljusson a megye valamennyi rendőréhez.*

b) Ajánlások képzési szakemberek terén

- Legyenek szabályos és intézményesített képzési programok a megelőzésben, nyomozásban és az eljárásban érintett tisztségviselőknek, ezzel biztosítva, hogy képesek az áldozatok sérülékenységeire és különleges igényeire a megfelelő választ megadni, és elszámoltatható és hatékony nyomozati munkát, és büntetőeljárást lefolytatni.
- Legyenek rendszeresek a képzési igényértékelések és minden jogalkotási és eljárási változást kövessen képzés.
- Külön figyelmet kell fordítani az elsőnek helyszínre érkező rendőrök képzésére, mivel ők az elsők, akik kapcsolatba kerülnek az áldozatokkal.
- A büntető igazságszolgáltatás oktatási komplexumban (rendőrtisztek, ügyészek és bírók alap és továbbképzés) szerepeljen számos kötelező kurzus és előadás olyan témákban, mint az áldozatközpontú megközelítés, az áldozatokkal kapcsolatos hozzáállás, áldozatvédelem és támogatás (humán készségek), külön hangsúlyozva az okokat, a tényezőket, a dinamikát és a NAE konzekvenciáit.
- A továbbképzési tevékenységek esetében álljanak rendelkezésre források audio/video anyagok készítésére, melyet könnyen szét lehet osztani, illetve el lehet juttatni valamennyi rendőrtiszt, ügyvéd és bíró számára, a viselkedéssel/hozzáállással, az áldozatközpontú megközelítéssel és a nyomozati és kihallgatási technikákkal kapcsolatban.
- Valamennyi, az igazságügyhöz köthető területén dolgozó szereplőt (rendőrtisztek, nyomozók, ügyészek és bírók), csakúgy, mint az áldozatsegítő és NGO-képviselőket be kell vonni a képzési tevékenységekbe és ki kell emelni a több ügynökség közötti kooperáció és koordináció szükségességét a nyomozás minden szakaszában.
- Ki kell hangsúlyozni az NGO-k fontosságát, és a büntető igazságszolgáltatásban dolgozókat ösztönözni kell az NGO képviselőkkel való szorosabb együttműködésre a NAE esetek megelőzésében, nyomozásában és az azzal kapcsolatos büntető eljárásban.
- A képzési tevékenységek során felvilágosító tevékenységet is kell végezni a büntető igazságszolgáltatás szereplői között, melynek célja a NAE-val kapcsolatos zéró tolerancia kialakítása, a másodlagos áldozattá válás csökkentése és az elszámoltathatóság növelése.
- Fontos a képzési program alatt kialakult hálózat megtartása (lehetővé téve a résztvevőknek a bevált gyakorlatok cseréjét), és az elkövetkező tevékenységekre az oktatók kiválasztása; őket az általuk a kurzus során megszerzett tudás és szakértelem továbbadására kell ösztönözni.
- Javítani kell a megelőzés, a védelem és a támogatás intézkedéseit a fenyegetés és kockázatértékelő protokollok elfogadásával és az elsőnek helyszínre érkezők esetében a szabványosított operatív eljárásokéval, valamint, az áldozatközpontú megközelítés érdekében a több ügynökségi koordináció/monitoring testület intézményesítésével.
- Adott esetben a rendőrségen belül létre kell hozni szakosított és multidiszciplináris egységeket, az ügyészségeket el kell látni elegendő emberi és pénzügyi forrással és különleges szakértelemmel, a bíróságokat pedig ösztönözni kell a NAE területén speciális tapasztalat megszerzésére.
- Csökkenteni kell a bűnügyi nyomozás, az eljárás, a bírósági folyamat során a másodlagos áldozattá válás kockázatát, a tanúvallomás megsegítésével és az áldozatok és tanúk számára nyújtott segítséggel.

3. Figyelemfelhívás

Ez a fejezet két fő pontra összpontosít:

- a) A projekt végrehajtásának megállapításai és a bevált gyakorlatok a NAE-val kapcsolatos figyelemfelhívás terén.
- b) További ajánlások a NAE-ra vonatkozó figyelemfelhívás területén gyakorlati szakembereknek és a nyilvánosságnak.

a) Megállapítások és bevált gyakorlatok a figyelemfelhívás területén

A nemi alapú erőszak a közösségek szociális struktúrájába mélyen beágyazódott. Korábban magánügynek tekintették, azonban ma a NAE egyre inkább közegészségügyi problémává válik, melynek mérete eléri a globális szintet. Sok erőfeszítés történt a kiirtására, ennek ellenére a NAE előfordulása továbbra is magas. Paradox módon a NAE esetek száma továbbra is alacsony. Ez a tudatosság, az előítéletek, a nemi sztereotípiák és a nemi alapú előítéletek hagyományain alapul, ez vezet a bejelentések alacsony számához. A figyelemfelhívás a NAE különböző formáira nagyon lényeges tényező, mely hozzájárulhat az erőszak megelőzéséhez. Ezeket az intézkedéseket fontos elemként kell tekinteni az átfogó intézkedések szélesebb körében, egy kirakós játék egy-egy

darabjának, és első lépésnek az erőszak különböző formáit állandósító hozzáállás és viselkedés megváltoztatásában. Ahhoz, hogy eredményesek lehessünk, ezeket hosszú távú intézkedésként, az átfogó szakpolitikák csomagjának integráns részeként kell tervezni.

A projekt harmadik célja a NAE jeleivel, jelzéseivel és hatásaival kapcsolatos figyelemfelhívás a bűnügyi igazságszolgáltatási szakemberek, a civil társadalom és a lakosság körében, így hozzájárulva a fenntartható szervezeti és kulturális változáshoz.

2019-ben a „Nemi alapú erőszak elleni aktivizmus 16 napja” során figyelemfelhívó kampány zajlott (november 25-december 10). Nem csupán a bűnügyi igazságszolgáltatásban dolgozók figyelmét kívánta felhívni a másodlagos áldozattá válás megelőzésére és megszüntetésére, de a nyilvánosságét is, azzal, hogy az áldozatok jogairól és a rendelkezésre álló támogató szolgálatokról adott tájékoztatást és az érintetteket bátorította arra, hogy jelentsék a velük történt eseteket. A promóciós anyagokat megterveztek és kiosztották, összesen körülbelül 5 millió embert értek el, de ezen kívül 15 ezer gyakorlati szakembert is a három kedvezményezett országban. A promóciós anyagok két típusra voltak oszthatók: 1) poszterek a lakosság számára (nyomtatott formában, a közösségi médiahálózatokon, a TV és rádióadók) jutottak el a célközönséghez; és 2) zsebkártyák az első helyszínre érkező rendőrök számára (nyomtatott formában és a rendőrségi információs rendszerekbe integrálva).

Mi az, ami működik és mi az, ami nem a nemi alapú erőszakkal kapcsolatos figyelemfelhívó kampányokban?

Bevált gyakorlat: Európai Unió Alapjogok Ügynöksége

Az Európai Unió Alapjogok Ügynökségének szakértője részt vett a projekt záró konferenciáján és a kedvezményezett országok képviselőivel folytatott beszélgetésben röviden ismertette, hogy mi az, ami működik a NAE kampányokban és mi az, ami nem. Előadásában hivatkozott az ügynökség „10 kulcs az emberi jogok hatékony kommunikációjához” ismertetőre és a 3. kulcsot hangsúlyozta, mely szerint „az emberek legfontosabb értékeinek felébresztéshez” történetek és „keretek” alkalmazását javasolják. Amikor a NAE-ről kommunikálnak, az ilyen történetek reakciót váltanak ki az emberekben és ez túlmegy a pusztán altruista értékeken. Ezen felül hangsúlyozta a figyelemfelhívó tevékenységek valamennyi szereplő bevonásával történő koordinációjának szükségességét az esetek megelőzése és a nyomozás érdekében, valamint egyszerű kulcs üzenetek küldését. Ezen túlmenően a 8. kulcs „erősítsük a kommunikációt a médiával”, rávilágít az erős médiakapcsolat létrehozásának és fenntartásának fontosságára, híroldalaknak elejétől fogva partnerként történő bevonására a kampányokba, és a közösen, szövetségesként történő együttműködésre a médiával. Ezen kívül, amikor kampányokat terveznek és hajtanak végre, fontos szem előtt tartani a NAE sajátosságait is. Az egyik a szégyen – nagyon sok áldozat nem akar beszélni a NAE-ről. A másik a potenciális visszacsapás, ami a fokozott erőszakot jelenti, amikor a nők jobban tudatosá és öntudatosá válnak jogaikat illetően. Harmadszor, a NAE normalizációja egyben a vele kapcsolatos toleranciát is generálja. Amikor egy kampányt megterveznek és végrehajtanak, ezeket a sajátosságokat a koordinált megközelítés révén lehet kezelni, melybe valamennyi érintettet bevonnak.

A partnerek kiválasztása –helyi szerepvállalás

A kampány egyik legnagyobb eredménye a kulcsfontosságú üzenetek megtervezése, koordinált és együttműködő módon történő eljuttatása. Mindhárom kedvezményezett országban az adott ország országos rendőrsége hajtotta végre a kampányt (mint legfőbb promóter), közvetlen partnerségben az egyéb igazságügyi intézményekkel (ügyészségi hivatal, bíróságok) szociális szolgálatok és áldozatsegítő szervezetek (NGO-k). A szereplők közötti ilyen szintű együttműködés és koordináció biztosította az egységes üzenetet, a maximális láthatóságot és elérési szintet csakis, mint a figyelemfelhívó tevékenységek fenntarthatóságát.

Bulgáriában például a kampányt a Országos Rendőrség Főigazgatóság és a Legfelső Semmisségi Hivatal hajtotta végre, Magyarországon a kampány az Országos Rendőr-főkapitányság és az Országos Kríziskezelő és Információs Telefonszolgálat közös erőfeszítése volt, Romániában a kampány támogatói közé tartozott az Országos Rendőrség, az Egyenlő Esélyek a Nők és Férfiak Számára Ügynökség, az Anais Egyesület és a Sensiblu Alapítvány.

Üzenetek kiválasztása, a legfontosabb vizuális eszközök és a közönség

A kampány legfontosabb célja a csend megtörése volt és az, hogy hozzájáruljon annak megértéséhez, hogy a NAE olyan probléma, amellyel a kormánynak és a társadalomnak összefogva kell foglalkoznia. Az Európai Unió Alapjogi Ügynöksége, a nők elleni erőszakra szóló felmérésének (2014) és a nőkkel szembeni családon belüli erőszakra szóló Eurobarometer speciális jelentésének (2010) adatait használták információforrásként a NAE-val kapcsolatos tudatosság és hozzáállás változás témáját illetően.

Poszter a nyilvánosság számára

Miközben a hozzáállásban és a viselkedésben bekövetkező változások voltak a kampány fő céljai, ezek nem közvetlen eredményként jelenhettek meg. Ezeket reálisabban fogalmazták meg és a mítoszok szétrombolásában, az ilyen típusú erőszak jogi következményeinek tisztázásában és olyan jellegű ajánlások megadásában látták, ami megmutatta, hogy az áldozatok és az erőszak tanúi hol jelenthetik a NAE eseteket. A sérülékeny csoportok és a kívülállók figyelmének felhívására a projekt a nyilvánosság részére poszttereket készített, melynek célja az erőszakkal kapcsolatos tudatosság növelése és az esetek jelentésének ösztönzése a szakosított intézmények felé, akár a rendőrséghez (112-es segélyhívószám), akár az áldozatsegítő szervezetekhez (az erre kijelölt segélyvonal számokon). A helyi felelősség és hatás elérése érdekében az üzeneteket a nemzeti bizottságok fogalmazták meg. A nemzeti intézményeket és civil társadalmi szervezeteket bevonták a legfontosabb üzenetek megfogalmazásába, mivel azok nemcsak kommunikációs szakértelmet, de a NAE témájának ismeretét is igényelték. Ezért a NAE ellen küzdő női NGO-k szakértelmét használták fel a kulcs üzenetek megfogalmazásában. Ezzel elérték azt, hogy az üzenet az adott ország nemzeti kontextusához illeszkedett. A fókusz a családon belüli erőszak következményeivel kapcsolatos pontos információra helyezték, különös tekintettel a jogorvoslatra, az érintettek rendelkezésére álló támogatásra, és azokra a lépésekre, melyeket a kívülállók tehetnek meg. A legfontosabb vizuális üzeneteket illetően a három kedvezményezett ország úgy döntött, hogy valamennyi ország számára közös vizuális üzenetet fogalmaznak meg. Ez a következőkre fókuszált: 1) Bátorítani az áldozatokat arra, hogy segítséget kérjenek (Segélyhívó szám, vagy segélyvonal hívása; és a kívülállók bátorítása a beavatkozásra és megszólalásra. Például Bulgáriában a poszttereken szereplő üzenet a következő volt: *Az erőszak mindig sikolyokkal kezdődik, és sosem végződik csenddel. Állítsd meg a családon belüli erőszakot. Hívd a 112, 0800-18676 vagy 02 981 7686-os számot.* Magyarországon az üzenet a következő volt: *A csönd a leghangosabb sikoly. Halld meg! Hívd a 06-80-20-55-20 krízis vonalat a kapcsolati erőszak bejelentéséhez.* Végül Romániában a kulcsüzenet a következő volt: *Mondj nemet a kapcsolati erőszakra, hívd a 112-t az eset bejelentésére, vagy a 0800-500-333 számot tanácsadásért. Ne légy passzív, viselkedésed életedet menthet!*

A közvélemény, a lakosság fogalma a társadalom valamennyi csoportját magába foglalja, kortól, társadalmi osztálytól, társadalmi nemtől, etnikai hovatartozástól és attól függetlenül, hogy áldozat-e vagy elkövető az illető. A kampány poszttereinek a célja az általános közvélemény tájékoztatása volt a NAE jelenségéről, a jelenség megállításának szükségességéről és a rendelkezésre álló támogató szolgálatokról.

Zsebkártyák (információs kártyák) az elsőnek helyszínre érkező rendőrtek számára

Az előzetes igényfelmérés kiemelte az elsőnek a helyszínre érkező rendőrök NAE-val kapcsolatos tudásszintje emelésének fontosságát, a projekt és a kampánytevékenységek folyamán egyaránt. A projekt tervében szerepelt a zsebkártyák (információs kártyák) megtervezése és szétosztása, mellyel az elsőként a helyszínre érkező rendőröket segítik az erőszak indikátoraira adott reakcióban, valamint a kártyák útmutatást adnak az áldozatok megfelelő megközelítése és befogadása irányában. Ezek közé tartozik az áldozatokkal szembeni tiszteletteljes magatartás és az irányítási módszerek alkalmazása. A három kedvezményezett ország rendőri képviselői alakították ki a zsebkártyák tartalmát. Valamennyi változatban közös volt az áldozatközpontú megközelítés fontosságának megtartása, valamennyi releváns bizonyíték összegyűjtése, az áldozat tájékoztatása a rendelkezésre álló támogatási és védelmi lehetőségekről és egy fenyegetettségi kockázati értékelés végrehajtása annak biztosítására, hogy az újbóli áldozattá válás kockázata nem álljon fenn. Mielőtt a zsebkártyák végső szövege felől döntés született volna, a nemzeti bizottságok a kártyák használhatóságának biztosítása érdekében az elsőnek helyszínre érkező rendőrök célcsoportjával tesztelte azokat.

Az üzenet átadásának eszközei és módszerei

A posztterek eljuttatása a közvéleményhez

A 2019. november 25. és december 10. között zajló 16 napos, a „Nemi alapú erőszak elleni aktivizmus” során hajtották végre a kampányt, melynek révén a kampány lendületet nyert és a legfontosabb üzenetek gyorsan sokszorozódtak. Az üzeneteknek a városban és vidéken lehető legtöbb emberhez történő eljuttatása céljából a posztterek szétosztási stratégiája a hagyományos és a közösségi média eszközeit egyaránt igénybe vette. A poszttereket 15 ezer példányban nyomtatták ki, és a helyi promóterek osztották szét azokat az országban. Kifüggesztésre kerültek olyan nyilvános helyeken, mint a rendőrségek, a postahivatalok, gyógyszertárak, kórházak stb. Ezen túlmenően a poszttereket a közösségi média hálózatán is terjesztették. Digitális reklámszalagokat alakítottak ki, melyet az olyan közösségi média platformokon helyeztek el, mint a Facebook, az Instagram és a Google Display Network. Utoljára, de nem utolsó sorban TV és rádió spotok is készültek a poszter promóciója céljából. Ezek a spotok a nemzeti televízió és rádió csatornákon, valamint a privát adókon is megjelentek, *pro bono*, vagy fizetett hirdetésként.

Bevált gyakorlat: Bulgária

Bulgáriában a közvéleménynek szánt posztterek promóciója a közösségi médiában az Országos Rendőrkapitányság hivatalos oldalán keresztül történt, melyet kiindulópontként használtak a közösségi médiahirdetések elosztása céljából. Ezzel sikerült az elért emberek számát maximalizálni (656.767 egyedi felhasználó, 1.731.427 megjelenés a Facebookon és az Instagramon, 415.896 egyéni felhasználó 3,399.624 megjelenés a Google Display Networkon). A poszttereket erősen promóálták a TV és rádió csatornák, több mint 1.336.000 embert értek el ily módon (a teljes népesség 23,1%-a a végrehajtás két hete folyamán). Az alámondást a TV és a rádióspotok esetében egy jól ismert bolgár közszereplő hangján hallhatták. A spotok tesztelésében résztvevők szerint ez a tényező jelentősen növelte a spotok hatását.

A helyi érdekeltek nagyfokú bevonása a kampányba azt eredményezte, hogy a poszttereket az egész országban sikerült szétosztani. A rendőrség sajtóközleményeket adott ki, csakúgy, mint más kormányzati szervek és NGO-k, és ezekről a média országosan beszámolt.

Bevált gyakorlat. Románia

Romániában az emberek számára a posztterek elosztása, valamint a zsebkártyák eljuttatása az elsőnek helyszínre érkező rendőrök számára igen fontos volt. A román rendőrség felhasználta a 41 megyében rendelkezésre álló rendőrségi struktúrákat, ahol 5000 posztert helyeztek el nyilvános terekben és gondoskodtak arról, hogy az 5000 zsebkártya is eljusson az ország valamennyi részében az elsőnek helyszínre érkező rendőrökhöz. Ezen túlmenően a megelőzéssel és a közrenddel foglalkozó rendőrtisztek flash mobokat, azaz villámcsődületeket, tematikus versenyeket, információs és nyilvános vitákat rendeztek az iskolákban, egyetemeken, könyvtárakban, kultúrházakban és bevásárlóközpontokban. A TV és rádió spotokat, melyek a posztert promóálták, nemzeti és helyi adók egyaránt leadták, csakúgy, mint a digitális hirdetőtáblák és a közösségi közlekedés képernyői, a vasútállomások, a repülőterek és bevásárlóközpontok nyilvános kivetítői. A helyi rendőrkapitányságok további 4000 poszter nyomtatását és elosztását kezdeményezték, melyeket városban és vidéken nyilvános terekben helyeztek el. Ezeket a tevékenységeket a civil társadalom szerveivel partnerségben, különös tekintettel a Sensiblu Alapítványra és az Anais Egyesületre, végezték.

A zsebkártyák szétosztása

A zsebkártyák szétosztásában a hagyományos és a modern eszközöket egyaránt használták. Összesen 15.000 kártyát nyomtattak és juttattak el a kedvezményezett országok rendőrkapitányságai, az elsőnek helyszínre érkező rendőrök számára országszerte. Ezen túlmenően a zsebkártya egy elektronikus változatát is megosztották a nemzeti hatóságokkal, melyek az üzenetet a zsebkártyának az intranetes és információs rendszerbe való beépítésével sokszorozták meg (például, Magyarországon, ahol a közterületi rendőri állomány a központi rendszerekhez csatlakozó mobilkészítőt használ). Ez jelentősen megnövelte a kártya által elért gyakorlati szakemberek számát.

Bevált gyakorlat: Magyarország

A **magyar rendőrség** a zsebkártyák tartalmát a szolgálati mobilkészülékek rendszerébe illesztette. Ez az a telefon, mellyel valamennyi elsőnek helyszínre érkező rendőr fel van szerelve. A zsebkártya a tíz legfontosabb lépést tartalmazza, melyet a rendőröknek követniük kell, amikor családon belüli erőszak esetéhez vonulnak ki. A zsebkártya, többek között felhívja a figyelmet annak fontosságára, hogy az áldozat biztonságáról gondoskodni kell, tájékoztatni kell a rendelkezésre álló támogató intézkedésekről. Az újbóli áldozattá válás kockázatának csökkentését értékelés révén kell elérni és megfelelő bűnügyi bizonyítékokat kell összegyűjteni. A zsebkártyáknak a szolgálati mobilkészülékek rendszerbe történő beillesztése biztosítja a kampány fenntarthatóságát, mert meghosszabbítja a kártyák használatát a kampány végrehajtási időszakához képest.

A kampány kiértékelése

A nyilvánosság számára készült poszterek értékelése

A poszterekkel kapcsolatban elsőként 100.000 egyén elérését tűzték ki célul a három kedvezményezett országban. A végső értékelés szerint a kampány több mint ötmillió személyt ért el (körülbelül 3 milliót a közösségi médiában és további 2 milliót a TV, rádió és nyomtatott sajtó segítségével).

A poszterek hatását kérdőíves megkérdezés segítségével is értékelték, melyet a rendőrök és a segélyvonal operátorok hajtottak végre. A cél a segítségkérők három százalékának elérése volt. A segélyvonal operátorok jelentései alapján, melyek mindhárom országból beérkeztek, ez a cél megvalósult és még túl is lépték azt.

Az elsőnek helyszínre érkező rendőrök számára készített zsebkártyák értékelése

A zsebkártyák esetében a minimálisan meghatározott célt, 15.000 elsőnek helyszínre érkező rendőrt a három kedvezményezett országban elérték. Azzal, hogy a Országos Rendőrség intranetes oldalain és információs rendszerében a kártyákat megosztották, becslések szerint azoknak a rendőrtiszteknek legalább egyharmada, akiknek hozzáférése volt ezekhez a szolgáltatásokhoz legalább egyszer elolvasta a kártyák tartalmát.

Névtelen kérdőíves megkérdezést alkalmaztak a zsebkártyák hasznosságának kiértékeléséhez. A kérdőív a következő öt igen-nem kérdést tartalmazza: 1) Ön szerint a zsebkártyák hasznosak a mindennapi munkájában? 2) Úgy gondolja, hogy most, hogy a zsebkártya rendelkezésre áll, jobban tudja kezelni az erőszakos eseteket? 3) Hisz-e abban, hogy fontos az áldozatok tájékoztatása a rendelkezésre álló támogató szolgálatokról? 4) Fogja használni a kártyát a jövőben is? 5) Megosztja tudását kollégáival?

Összesen 600 kérdőívet küldtek szét az egyes országokban, a válaszadási arány 80% volt. A válaszadók 87%-a találta a zsebkártyákat hasznosnak mindennapi munkájában; 81% gondolta úgy, hogy a zsebkártya birtokában jobban tudják kezelni az erőszakos eseteket; 98% gondolta, hogy fontos az áldozatok tájékoztatása a rendelkezésre álló támogatásokról, 86% fogja használni a kártyát a jövőben is, és 96% fogja megosztani tudását kollégáival. A bolgár rendőrség kezdeményezésére egy hatodik kérdést is feltettek országos szinten, amely arról szólt, hogy a válaszadók szerint a kampányt kellene-e folytatni a jövőben is. 83% támogatta ezt az elképzelést. A kapott válaszok részletes elemzését az alábbi táblázat tartalmazza.

	Ön szerint a zsebkártyák hasznosak a mindennapi munkájában? (Igen)	Úgy gondolja, hogy most, hogy a zsebkártya rendelkezésre áll, jobban tudja kezelni az erőszakos eseteket? (Igen)	Hisz-e abban, hogy fontos az áldozatok tájékoztatása a rendelkezésre álló támogató szolgálatokról? (Igen)	Fogja használni a kártyát a jövőben is? (Igen)	Megosztja a tudását a kollégáival? (Igen)	Úgy gondolja, hogy a kampányt folytatni kell a jövőben is? (Igen)
Bulgária	81%	78%	96%	80%	92%	83%
Magyarország	93%	85%	99%	91%	97%	Nincs adat
Románia	88%	81%	99%	88%	98%	Nincs adat

b) Ajánlások a figyelemfelhívás területén

Országos Rendőrségek, stratégiák és akciótervek

- Álljanak rendelkezésre források a NAE valamennyi formájának megelőzésére és folytassanak visszatérő figyelemfelhívó tevékenységeket az éves megelőző stratégiákban és akció tervekben, ezek ne egyszeri intézkedések legyenek.
- Gondoskodni kell arról, hogy a NAE megelőzése és az ellene folytatott küzdelem terén a figyelemfelhívó tevékenységeket egy kirakós játék részeként tekintsék és kapcsolják össze azokat egyéb más megelőző intézkedésekkel, melyek átfogó szakpolitikák és stratégiák részét képezik, és végső céljuk a viselkedés megváltoztatása.
- Tanulmányozzák más országok példáját a figyelemfelhívó kampányok megtervezése és végrehajtása tekintetében és használják fel a nemzeti szinten a bevált gyakorlatokat.
- Álljon rendelkezésre elegendő költségvetés a figyelemfelhívó tevékenységek monitoringjára és értékelésére, amelynek célja annak értékelése, hogy mi az, ami működik, és mi az, amit jobbitani kell, ezeket a megállapodásokat pedig használják fel a megelőzés területén, szakpolitikák, stratégiák és akciótervek kialakításakor.

Partnerségi keretek

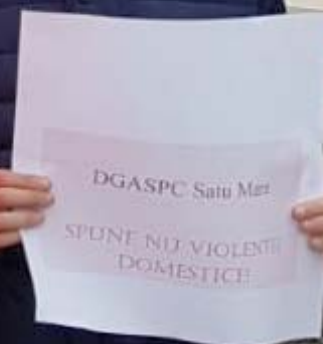
- A NAE megelőzésére és az ellene folytatott küzdelem érdekében, a bűnmegelőzés stratégiáinak és akcióterveinek keretében megelőző projekteket és tevékenységet kell kialakítani partnerségi formában az egyéb ágazatok és a civil társadalom szervezetei bevonásával.
- Partnerségi kereteket kell létrehozni privát entitásokkal és a média szektorral a figyelemfelhívó kampányok végrehajtása során, ezzel maximalizálni a kampány láthatóságát és a kampány által elért létszámot (így például olyan természetbeni hozzájárulások érdekében folytatott tárgyalások eredményeként, mint a *pro bono* reklámok).
- Alakuljanak ki partnerségek a középiskolákkal és egyetemekkel, hajtsanak végre közösen célzott figyelemfelhívó tevékenységeket középiskolások és egyetemi hallgatók részére a NAE okainak feltárására, hangsúlyozva az erőszak nem normális jellegét és az erőszak különböző formáinak felismerését, azt, hogy szólaljanak fel ezek ellen és támogassák az áldozatokat.
- Alakuljon ki partnerség az elsőnek helyszínre érkező rendőrök és az egészségügyi szektor között és hajtsanak végre közös figyelemfelhívó tevékenységeket, melyek célcsoportja a kliensek és azok, akik segítségért fordulnak egy szervezethez, valamint az elsőnek helyszínre érkezők, ezzel segítve az erőszak de-normalizálását és a bejelentett esetszámok növelését, mellyel szakosított hatóságokhoz fordulnak.

Legfőbb üzenetek és a célközönség

- A projekt kampányanyagai és koncepciója szolgáljon alapul a további figyelemfelhívó kampányok kialakításához, melyekbe, egy hosszabb távú figyelemfelhívó stratégia részeként különböző üzenetekkel, meghatározott közönség felé fordulnak.
- Amikor a kulcsüzeneteket megfogalmazzák, igyekezzenek azokat különböző kategóriákhoz és korcsoportokhoz adaptálni, ezzel biztosítva a célzott stratégiai kampányt.

A nemi alapú erőszakról szóló figyelemfelhívó kampány keretében, 2019. november 25 és december 10 között Romániában szervezett villámcsődület résztvevői (Román Rendőrség)

- További bizonyíték-alapú beavatkozás érdekében, a kulcsfontosságú üzenetek és a célközönséget meghatározásakor, vonják be a civil társadalom szervezeteit, különösen azokat, amelyek a női jogokra szakosodnak, különösen tekintettel a figyelemfelkeltés területére, de az általános megelőzésben is.
- Biztosítsák, hogy a legfontosabb üzeneteket gender-érzékeny és „ne okozz bajt” módon fogalmazzák meg és, hogy azok nemcsak az erőszak hatásaival foglalkozzanak, hanem annak okaival is, mint például a nemek közötti egyenlőtlenség, diszkrimináció, olyan normák és sztereotípiák, melyek tolerálják és elfedik az erőszakot.
- Hívják fel a média szakemberek figyelmét a NAE különböző formáira, és arra, hogy kerüljék olyan üzenetek és képek bemutatását, amelyek állandósítják a sztereotípiákat és elnézik az erőszakot.
- A NAE-val kapcsolatos zéró tolerancia politika promótálásával hívják fel az elsőnek helyszínre érkező rendőrök figyelmét az erőszak különböző formáira és a másodlagos áldozattá válás elkerülésének szükségességére.
- Biztosítsák, hogy a közvélemény tájékoztatást kapjon az erőszak valamennyi formájáról, az arra utaló jelekről és jelzésekről, valamint az erőszakos cselekmények megelőzésére rendelkezésre álló intézkedésekről.

Terjesztési stratégiák

- El kell végezni a hagyományos és a közösségi média infrastruktúrájának elemzését, melynek célja a legjobb terjesztési csatornák meghatározása és az elért emberek számának maximalizálása.
- Számba kell venni kommunikációs és terjesztési eszközként a hagyományos és a közösségi médiacsatornákat egyaránt.
- Meg kell tervezni azokat a multidimenzionális kommunikációs stratégiákat, melyekbe valamennyi megelőzéssel és közrenddel foglalkozó szervezetet bevonnak és számolni kell az innovatív figyelemfelhívó tevékenységek alkalmazásával is, mint például flash mob, azaz villámcsődület, nyilvános viták, videók/rövidfilmek; találkozók és kávéházi viták, könyvtárak, középiskolák, egyetemek, stb.
- Gondoskodni kell arról, hogy a figyelemfelhívó tevékenységek minden fajta régióban élő személyeket elérjék, úgy vidéken, mint a városokban, akár nagyon távoli vidékeken is; ez a promóciós anyagoknak az emberek által gyakran látogatott közterületeken történő elhelyezésével, így például kórházakban, gyógyszerárakban, oktatási intézményekben, szórakoztató terekben, kereskedelmi központokban, rendőrkapitányságokon, stb., válik lehetségessé.
- Be kell azonosítani és foglalkoztatni kell a változás/gender bajnokokat a kampány új üzeneteinek megfogalmazásában és azoknak terjesztéséhez a saját hálózatukon kívülre is (hagyományos hálózatok, mint például munkahelyek vagy közterületek, valamint a közösségi média platformjai).
- Számításba kell venni az elsőnek helyszínre érkező rendőrök zsebkártyáinak az alapoktatásba és a továbbképzési tananyagba történő beépítését, amely felhívja a figyelmet az áldozatközpontú megközelítés alkalmazására a NAE esetekre adott reagálásban.

Monitoring és értékelés

- Monitorozni és értékelni kell a figyelemfelhívó tevékenységeket ahhoz, hogy jobban megismerhessük azok hatásait, hogy levonhassuk a megvalósításból adódó tanulságokat, azonosíthassuk a bevált gyakorlatokat azzal a céllal, hogy a megállapításokat beépítsük az elkövetkező tevékenységekbe, melyeket így jobbíthatunk.

Mellékletek

A helyzetelemzés a képzési tanterv, a workshop módszertan és a promóciós anyagok, melyeket a projekt során fejlesztettek ki, az OSCE POLIS Knowledge and Learning Platformon található és onnan tölthető le a következő linkről:

<https://polis.osce.org/project-on-combating-gender-based-violence-eastern-europe-2018-2020>

A letölthető anyagok listáját az alábbiakban soroljuk fel:

Angol nyelven:

Helyzetelemzés Bulgáriában

Helyzetelemzés Magyarországon

Helyzetelemzés Romániában

Képzési tanterv és a kapcsolódó workshop módszertan

Bolgár nyelven:

Helyzetelemzés Bulgáriában

Képzési tananyag és a kapcsolódó workshop módszertan

Zsebkártya az elsőnek helyszínre érkező rendőrtisztek számára (forrás fájlokkal)

Poszter a lakosság részére (forrás fájlal)

Rádió spot és video spot (forrás fájlal)

Magyar nyelven:

Helyzetelemzés Magyarországon

Képzési tananyag és kapcsolódó workshop módszertan

Zsebkártya az elsőnek helyszínre érkező rendőrtisztek számára (forrás fájlokkal)

Poszter a lakosság részére (forrás fájlal)

Rádió spot és video spot (forrás fájlal)

Román nyelven:

Helyzetelemzés Romániában

Képzési tananyag és kapcsolódó workshop módszertan

Zsebkártya az elsőnek helyszínre érkező rendőrtisztek számára (forrás fájlokkal)

Poszter a lakosság részére (forrás fájlal)

Rádió spot és video spot (forrás fájlal)

ENT, ATITUDINEA TA POATE SALVA VIETII

SPUNE NU VIOLENTEI DOMESTICE!

SUNĂ LA 112 PENTRU A RAPORTA UN CAZ SAU LA 0800-500-333 PENTRU A PRIMI CONSILIERE!

NU FII INDIFFERENT, ATITUDINEA TA POATE SALVA VIETII

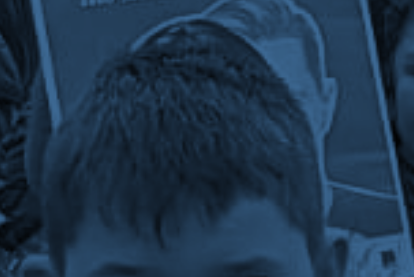
SPUNE NU VIOLENTEI DOMESTICE!

SUNĂ LA 112 PENTRU A RAPORTA UN CAZ SAU LA 0800-500-333 PENTRU A PRIMI CONSILIERE!

SPUNE NU VIOLENTEI DOMESTICE!

SUNĂ LA 112 PENTRU A RAPORTA UN CAZ SAU LA 0800-500-333 PENTRU A PRIMI CONSILIERE!

**STOP
VIOLENTE
IN FAMILIE**